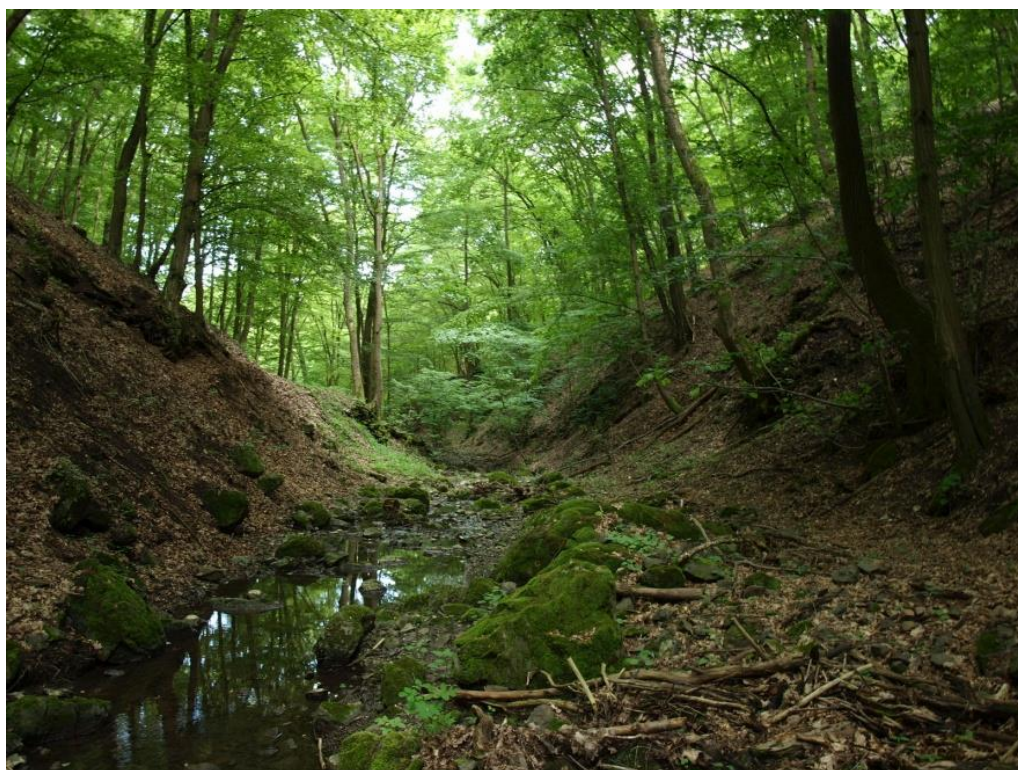

**Az Egerbakta – Bátor környéki erdők
(HUBN20012) kiemelt jelentőségű
természetmegőrzési terület Natura 2000
fenntartási terve**

Eger, 2017

Készítette:
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság

Elérhetőségei:
Postacím: Eger 3304, Sándor u. 6.
Tel: 36-412-571; Fax: 36-412-791
e-mail: titkarsag@bnpi.hu
honlap: www.bnpi.hu

Felelős tervező:
Schmotzer András – Kalmár Zsuzsanna

Közreműködő kutatási partner:
BIOAQUA-PRO Kft. (Debrecen)

Közreműködő szakértők:

Erős Róbert
Dr. Estók Péter
Kalmár Zsuzsanna
Dr. Kiss Béla
Magos Gábor
Dr. Müller Zoltán
Pongrácz Ádám

Térképeket készítette:
Kalmár Zsuzsanna

Fotókat készítette:
Erős Róbert
Kalmár Zsuzsanna
Schmotzer András

Tartalomjegyzék

1.	<i>A terület azonosító adatai</i>	5
1.1.	Név	5
1.2.	Azonosító kód	5
1.3.	Kiterjedés	5
1.4.	A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek	5
1.4.1.	Jelölő élőhelyek	5
1.4.2.	Jelölő fajok	5
1.5.	Érintett települések	5
1.6.	Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7.	Tervezési és egyéb előírások	6
1.7.1.	Természetvédelmi kezelési terv	6
1.7.2.	Településrendezési eszközök	7
1.7.3.	Körzeti erdőtervek és üzemtervek	7
1.7.4.	Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek	7
1.7.5.	Halgazdálkodási tervek	7
1.7.6.	Vízgyűjtő-gazdálkodási terv	8
2.	Veszélyeztető tényezők	8
3.	Kezelési feladatok meghatározása	13
3.1.	Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése	13
3.1.1.	Fő célkitűzések	13
3.1.2.	További célok	14
3.2.	Kezelési javaslatok	15
3.2.1.	Élőhelyek kezelése	17
3.2.1.1.	KE-1 kezelési egység: Cseres- és gyertyános-tölgyesek (zonális erdők)	17
3.2.1.2.	KE-2 kezelési egység: Melegkedvelő tölgyesek	20
3.2.1.3.	KE-3 kezelési egység: Mészkerülő erdők	22
3.2.1.4.	KE-4 kezelési egység: Ligeterdők	24
3.2.1.5.	KE-5 kezelési egység: Felsőszáraz gyepek, sztyeppprétek, sztyeppcserjések és borókások	27
3.2.1.6.	KE-6 kezelési egység: Fátlan vizes élőhelyek (tőzegmohás lápok, lápcserjések, nádasok, magassásosok, magaskórósok)	29
3.2.1.7.	KE-7 kezelési egység: Regenerálódó erdők, cserjések és gyepek	31
3.2.1.8.	KE-8 kezelési egység: Erdészeti ültetvények és származékaik	34
3.2.1.9.	KE-9 kezelési egység: Utak, bányák, tanyahelyek	35
3.2.2.	Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés	37
3.2.3.	Fajvédelmi intézkedések	37
3.2.4.	Kutatás, monitorozás	37
3.2.5.	Mellékletek	39
3.3.	A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	45
3.3.1.	Agrártámogatások	45
3.3.2.	Pályázatok	46
3.3.3.	Egyéb	46
3.4.	A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	46
3.4.1.	Felhasznált kommunikációs eszközök	46
3.4.2.	A kommunikáció címzettjei	47
3.4.3.	Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel	48

4.	<i>Felhasznált irodalom .....</i>	50
5.	<i>Térképek .....</i>	52
6.	<i>Fotódokumentáció .....</i>	60
7.	<i>Összefoglaló a 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról a Natura 2000 fenntartási tervek Agrártámogatások fejezetéhez .....</i>	65

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve és típusa:	Egerbakta - Bátor környéki erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20012

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	2632,86 hektár

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

(kiemelt jelentőségű élőhely*)

- 5130 Borókaformációk (*Juniperus communis*) fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben
- 7140 Tőzegmohás lápok és ingólápok
- 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal
- 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

1.4.2. Jelölő fajok

- magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)
- díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)

1.5. Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület		A település területének érintettsége (%)
		(ha)	(%)	
Bátor	Heves	920,75	35,01	33,70
Egerbakta	Heves	1708,96	64,98	52,79
Összesen:		2629,82	100	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés (ha)	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Helyi jelentőségű védett természeti terület	9/8/TT/75	Tőzegmohás láptavak (Egerbakta)	731,71 (27,8%)	12/2007. (XII.13) Önk. rendelete
Helyi jelentőségű védett természeti terület	9/23/TT/78	Bátori Nagy-oldal	1,09 (0,04%)	Nem lett megerősítve a védetté nyilvánító határozat a dereguláció során
<i>ex lege</i> láp	-	Egerbakta 018/16 hrsz	-	A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény Vidékfejlesztési Értesítő 2012. évi I. száma
<i>ex lege</i> forrás	f090220001 f090220002	Örvény-patak oldalvölgyi-forrás; Alsó Dóna-völgyi-forrás	-	A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
<i>ex lege</i> barlang	Kataszteri szám: 5310-1	Egerbaktai-sziklaodú	-	A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény
Országos ökológiai hálózat	-	magterület ökológiai folyosó puffer övezet	2629,8 - -	2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
		Összesen:	2629,8	

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre vonatkozóan – a terület nem védett státuszából adódóan - természetvédelmi kezelési terv nem készült. A helyi jelentőségű védett természeti területek közül az egerbaktai tőzegmohás láptavak védetté nyilvánító jogszabálya 2007-ben került megújításra (deregulációra). A bátori helyi jelentőségű védett természeti terület esetében a helyi önkormányzati rendelet megújításáról nem áll rendelkezésünkre információ.

1.7.2. Településrendezési eszközök

Település ¹	Típus	Határozatszám
Bátor	nem rendelkezik elfogadott településszerkezeti és szabályozási tervvel, helyi építési szabályzattal	-
Egerbakta	településszerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat	3/2001 (IV.26.) rendelet
	településszerkezeti és szabályozási terv, helyi építési szabályzat módosítás	7/2005. (IX.07.) rendelet

Heves megye területrendezési tervét a Heves Megye Közgyűlés 12/2005. /IV.29./ sz. rendelettel fogadta el.

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

Erdőtervezési körzet neve	Érintett települések (teljes körű felsorolás)	Aktuális erdőterület (ha) ²	Erdőtervezés éve
Egri ³	Egerbakta	1618,53	2017.
Tarnaleleszi	Bátor	581,55	2023.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A tájegységi vadgazdálkodási tervek nem kerültek elfogadásra, így a vadgazdálkodók átmeneti terv alapján végzik a vadgazdálkodási tevékenységüket.

A tervezési terület a 203. azonosítóval rendelkező „Bükk Vadgazdálkodási tájegység” részét képezi (az Országos Vadgazdálkodási Adattár alapján (<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>)).

A tervezési terület az alábbi három vadgazdálkodási egységet érinti (a vadászatra jogosult megnevezésével): Darázs-Patak Vadásztársaság (700550), Siroki Földtulajdonosi Vadásztársaság (700950), Egererdő Erdészeti Zrt. (700850).

A vadgazdálkodási üzemtervek 2037.03.01-ig lesznek érvényesek.

A vadgazdálkodási tervek a Heves Megyei Kormányhivatal Egri Járási Hivatal Agrárügyi és Környezetvédelmi Főosztály Földművelésügyi Osztályán érhetők el.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási vízterület.

¹ Az Országos rendezési tervkataszter alapján

² Az adat a tervezési területtel átfedő területértéket mutatja (hektárban)

³ A körzet törzskönyvi száma: 23/2007

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a Tisza részvízgyűjtő 2-8. azonosítóval rendelkező „Bükk és Borsodi-Mezőség”, illetve a 2-11. azonosítóval rendelkező „Tarna” alegységekhez tartozik (1155/2016. (III. 31.) Korm. határozat alapján):

<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>

Az Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv, illetve a 4 részvízgyűjtő-gazdálkodási terv felülvizsgálatát Magyarország 2015. december 22-ig elkészítette, melyet a Kormány 1155/2016. (III.31) Korm. határozattal fogadott el.

A stratégiai dokumentáció 2016. áprilisban készült el.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége ⁴	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	M	2	Díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>). A gyepkezelések megszűnésével a völgytalpi rétek erdősülnek, így az erdőszegélyekhez kötődő faj élettere beszűkül.
A10.01	sövény, bozót, cserje eltávolítása	M	2	Borókaformációk (<i>Juniperus communis</i>) fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben (5130). Amennyiben a legelőtisztítás során az összes cserjét eltávolítják, akkor az élőhely cserjés – gyepes struktúrája felborul és a borókáshoz köthető élővilág károsodik.
B02	erdőgazdálkodás (beleértve az ültetvényeket is)	H	70	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i> -val és <i>Carpinus</i>

⁴ Magyarázat: H (high) – nagy ; M (medium) – közepes; L (low) kicsi

				<i>betuluszal</i> (91G0*), pannon cseres-tölgyesek (91M0); magyar tavaszi-fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>), díszes tarkalepke (<i>Euphydryas maturna</i>). A honos erdőállományokban és a hozzájuk köthető fajok állományaiban a vágásos erdőgazdálkodás, fokozott veszélyforrásként jelentkezik. A jelölő lepkefajok közül a díszes tarkalepke összetett fejlődési ciklussal rendelkezik, egyedfejlődéséhez az erdőszerkezeti elemeknek folyamatosan biztosítottnak kell lenniük (tápnövények megléte, speciális mikroklima stb.).
B02.04	lábonálló és/vagy elfekvő holt faanyag eltávolítása	M	50	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0*), pannon cseres-tölgyesek (91M0). Az erdőgazdálkodás során a beteg vagy holt fák eltávolítása a hozzájuk kötődő fajok védelmi

				helyzetét negatívan befolyásolja, továbbá az erdőtársulások általános természetvédelmi helyzetét is rontja.
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	80	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0*), pannon cseres-tölgyesek (91M0) A túltartott vadállomány, különösen az élőhelyek állandó bolygatásával fizikailag veszélyezteti a jelölő erdei élőhelyeket, valamint a hozzájuk kötődő jelölő fajokat. A megbolygatott talajfelszín kiindulási pontként szolgál inváziós fajok terjedéséhez, illetve ellehetetleníti a fenntartó területkezelést (pl. gépi kaszálást).
G01.03	motoros járművel végzett tevékenység	L	5	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0*). A patak völgyek mentén jelentkező cross motorozás vagy kvadozás az élőhelyeken

				előforduló védett növényfajok állományaiban (pusztulás) és a talajban (erózió, tömörödés, szennyeződés) okozhat károkat.
H05.01	lakossági szilárd hulladék	M	1	Pannon gyertyános-tölgyesek <i>Quercus petraea</i>-val és <i>Carpinus betulusszal</i> (91G0*). Az utakra kihordott lakossági szilárd hulladék a talaj nitrogénben való dúsulását okozhatja, ami általános degradációhoz vezet.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	15	Borókaformációk (<i>Juniperus communis</i>) fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben (5130), pannon cseres-tölgyesek (91M0); magyar tavaszi-fésűsbagoly (<i>Dioszeghyana schmidtii</i>). A borókás gyepek közvetlenül érintkeznek akácos erdőfoltokkal, melyek gyors terjedésre képesek, ezáltal az élőhely kiterjedését és szerkezetét is negatívan befolyásolják. A gyepekben számolnunk kell az

				aranyvessző-fajok (<i>Solidago</i> spp.) terjedésével is. Az inváziós fajok előretörése általános leromlást (degradációt) okoz a területen, mely az erdőtársulások esetében elsősorban az akác és a bálványfa terjedésében mutatkozik meg. A cseres-tölgyes élőhelyek elakácosodásával a magyar tavaszi-fésűsbagoly élettere is szűkül (a tápnövény visszaszorulása miatt).
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	H	10	Borókaformációk (<i>Juniperus communis</i>) fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben (5130), tőzegmohás lápok és ingólápok (7140). A legeltetés megszűntével a borókás legelők erőteljesen záródnak, a nyíltabb gyepfoltok felszámolódnak. A lápok és láptavak eutrofizációja során a lápi élőhelyek kiterjedése fokozatosan szűkül, ezzel párhuzamosan a láp szegélyét képező fűzcsérjés területi kiterjedése nő.

M01	abiotikus viszonyokban a klímaváltozás hatására bekövetkező változások	M	0,0009%	Tőzegmohás lápok és ingólápok (7140). A baktai lápok – mint speciális lápi élőhelyek – fokozottan ki vannak téve a klímaváltozásból eredő hatásoknak. A csapadék-mennyiség csökkenése, az eloszlásában mutatkozó anomáliák a láp kiszáradásához, fokozódó eutrofizációhoz vezethetnek.
Jövőbeli potenciális hatás:				
J01.01	leégés	L	1	Borókaformációk (<i>Juniperus communis</i>) fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben (5130). A leégések következtében a boróka cserjék elpusztulnak, gyorsan regenerálódó cserjék veszik át az uralmat az élőhelyen (pl. kökény, vadrózsa-fajok), így az élőhely kiterjedése csökken.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

3.1.1. Fő célkitűzések

Kiemelt fontosságú cél a következő élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása / helyreállítása:

- boróka (*Juniperus communis*)-formációk fenyérekben vagy mészkedvelő gyepekben (5130)
- tőzegmohás lápok és ingólápok (7140)
- pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-sal (91G0*)
- pannon cseres-tölgyesek (91M0).

Általános célkitűzések: A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

Specifikus célok:

- A területen található természetszerű erdők (kiemelten a pannon gyertyános-tölgyesek /91G0*/ és pannon cseres-tölgyesek /91M0/) kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása / elérése, kiegészítve a nagy szarvasbogar (*Lucanus cervus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*) számára szükséges idős állományrészek, faegyedek, valamint holt faanyag mennyiségének növelésével, az idős elegyes erdők nyújtotta mikroklíma biztosításával;
- A területen található nagy kiterjedésű borókás félszáraz gyepek (5130), és sztyeppesedő félszáraz gyepek, valamint a hozzájuk köthető növény- és állatvilág kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása / elérése, az élőhelyek cserjésedésének, akácosodásának visszaszorításával mechanikai-, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel;
- A Baktai-tó és a Nagy-tó lápi élőhelyei (elsősorban a tőzegmohás lápok és ingólápok /7140/ élőhelytípus) vízgyűjtőjén folyamatos erdőborítás biztosítása idős erdőállományok fenntartásával, a megfelelő mikroklíma biztosítása, valamint a bemosódások okozta eutrofizáció csökkentése érdekében.

3.1.2. További célok

- A zavarásnak, taposásnak kitett sziklagyepi élőhelyek (8220 és 6190 kódú közösségi jlenetőségű élőhelyek) állományainak fenntartása / helyreállítása az emberi zavarás megszüntetésével (esetleges lekerítéssel);
- A honos vadfajok állományának további szabályozása a sziklagyeppek (vadrágás okozta károk), az üde lomberdők és a lápok (taposási és talajmechanikai sérülések, aljnövényzet) degradációjának megelőzése érdekében;
- Erdei denevérfajok élőhelyének biztosítása megfelelő területű idős erdőállományok fenntartásával és az odvasodó idős faegyedek kíméletével;
- Az inváziós fafajokkal (főként akáccal) fertőzött erdőállományok természetességének javítása - elsősorban az akácosodás visszaszorításával mechanikai-, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel;
- Az időszakos vizes élőhelyek védelme (a vöröshasú unka /*Bombina bombina*/ védelme, megőrzése érdekében);
- A területen található, a félszáraz- és borókásodó sztyepprét élőhelytípusokba nem sorolható másodlagos gyepek kedvező természetvédelmi helyzetének (cél a jelölő gyeses élőhelytípusokká /5130, 6240*/ alakulás) elérése, elsősorban

legeltetéssel/kaszálással, illetve a cserjésedés, akácosodás visszaszorításával mechanikai-, szükség esetén vegyszeres kezelésekkel;

- Vízfolyások természetes medermorfológiájának és vízjárásának biztosítása az égerligetek (91E0*) fennmaradása érdekében;
- Leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*) alacsony virágzási arányának (<0 tő) esetén (szubpopulációnként) maggyűjtés, mesterséges szaporítás.

A védett és/vagy Natura 2000 erdőterületeket érintően úgy kell eljárni, hogy biztosítva legyen:

- a horizontális és vertikális tagoltság, ami elsősorban változatos korosztályok létrehozásával (folyamatos erdőborítást biztosító beavatkozások), valamint a termőhelynek megfelelő elegyes faállomány kialakításával érhető el.
- a holt faanyag megfelelő arányú jelenléte, ami a természetes mortalitás következtében elpusztult, vagy pusztulófélben lévő fák teljes kíméletével, valamint – nagyobb volumenű, havária következtében elpusztult faanyag jelenlétekor, az erdősítési kötelezettséget meghaladó térmérték esetén – a ledőlt fák 10%-ának visszahagyásával biztosítható.
- olyan idős állományrészek, faegyedek jelenléte, melyeknek életkora a gazdasági szemléletű vágásérettségi kor fölött van, és amelyek egyenletes hálózata biztosítja a zárt erdőkhöz kötődő fajok hosszú távú fennmaradását és a populációk közötti folyamatos genetikai kapcsolatot.
- az idegenhonos, inváziós fafajok visszaszorítása.
- a honos, kis arányban megtalálható (5% elegyarány alatti) elegyfa fajok jelenléte.
- a ritka, unikális élőhelyek (pl. melegkedvelő tölgyesek, mészkerülő erdők) fennmaradása.
- az erdőszegélyek és tisztások kialakulása, fennmaradása.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések könnyebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) határoztunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlannyilvántartási határokat, mivel a valós és tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmazzak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Mivel a tervezési terület igen mozaikos (összesen 637 élőhelyfolt került elkülönítésre), így a kezelési egységekbe beletartoznak olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek is, melyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. gyepterületeken található cserjések és facsoportok, erdő- és mezőgazdasági területek közötti utak, nyiladékok stb.).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyeket a jelölő élőhely és/vagy faj megőrzése érdekében javasolunk; e mellett az élőhelyfejlesztési lehetőségekre is kitérünk. Fontos a jogszabályokban nevesített, kötelezően betartandó előírások és a támogatási rendszerbe illeszthető, önkéntesen vállalható előírás javaslatok egymástól való elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott, érvényes szabályozási rendszerek működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, valamint a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodásra, annak kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírásjavaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, a közösségi jelentőségű fajok számára alkalmas élőhelyek védelmét és fejlesztési lehetőségeit, a potenciálisan jelölő élőhellyé fejleszthető területeket). Egyes kezelési egységeknél (pl. KE-7) alternatív kezelési irányvonalakat is meghatároztunk; a cserjésedő, regenerálódó területek esetében természetvédelmi szempontból mind a legelőterületek helyreállítása, mind a honos faállománnyal regenerálódó előerdők segítése kedvező hatású lehet.

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

- A tervezési terület belterületbe vonása, azon lakó-, üdülő- vagy iparterület kijelölése nem javasolt.
- Bányatelek kialakítása és egyéb infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos.
- A közlekedést, hírközlést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. vezetékek karbantartására vonatkozó előírásokat). A javaslatok itt leginkább arra vonatkoznak, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során a természeti károk és a környezeti terhelés minimális mértékűre csökkenjen.

Az ingatlanok karbantartása során a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat szükséges figyelembe venni:

- A tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.
- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett és a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékre ajánlott csökkenteni.
- Törekedni kell a területen lévő vegetáció minél nagyobb arányú megtartására.
- A tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között lehet végezni.
- A bolygatott talajfelszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését kaszálással javasolt megakadályozni.

- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényfajokból javasolt válogatni.
- A kivitelezési munkák megkezdése előtt a nemzeti park igazgatóságot értesíteni szükséges.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. KE-1 kezelési egység: Cseres- és gyertyános-tölgyesek (zonális erdők)

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület zonális erdőállományait, a cseres-tölgyeseket és a gyertyános-tölgyeseket foglalja magába, melyek egyben a jelölés alapjául szolgáló élőhelyeknek is tekinthetők. A tervezési terület legnagyobb kiterjedést elérő élőhelytípusai; többnyire vágásos üzem módban lévő erdőállományokat foglalnak magukba. Míg a cseres-tölgyesek inkább a tetőkre és a délies oldalakra jellemzőek, addig a gyertyános-tölgyesek a völgyekben, völgytalpakon fordulnak elő.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: cseres-kocsánytalan tölgyesek (L2a), gyertyános – kocsánytalan tölgyesek (K2) / Natura 2000 kód: pannon cseres-tölgyesek (91M0), pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal (91G0*).
- érintett közösségi jelentőségű fajok: magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*).
- érintett földrészletek: Bátor: 050/3*, 050/4*, 050/8*, 062/1*, 062/2*, 070/1a*, 070/3*, 079/11*, 079/12*, 079/13*, 079/14*, 079/19b*, 079/20*, 079/4*, 079/5*, 081*, 082/4*, 082/5*, 083*, 088/10*, 088/17, 088/18*, 088/19*, 088/20*, 088/21*, 088/23*, 088/4*, 088/9*, 092/9*, 093/24*, Egerbakta: 0156/1a*, 0156/2, 0156/3*, 0158*, 0160, 0161, 0162, 0163, 0164, 0165, 0166*, 0168*, 0169*, 018/16a*, 018/16d*, 04, 050/2*, 050/3*, 09/3* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges).
- érintett erdőrészletek: Bátor: 17/B*, 17/E, 17/TI*, 18/A, 22/A, 22/B, 23/A, 23/B, 23/C, 23/D*, 23/E, 24/B*, 24/E*, 24/F*, 24/G, 24/H*, 24/I*, 24/J*, 24/K*, 25/A*, 25/B*, 25/C*, 25/D*, 25/E, 25/F, 25/G*, 25/H, 25/TI1*, 25/TI2*, 25/TN*, 3/E*, 30/B*, 30/D, 30/G, 30/I*, 30/M*, 30/N, 30/Q*, 31/A, 31/B*, 31/C*, 31/D*, 31/F, 31/G*, 32/A, 32/B*, 32/C, 32/G, 32/J*, 32/K*, 32/L*, 32/M*, 32/N, 33/A*, 33/B, 33/D*, 33/F*, 33/G*, 35/A, 35/E, 35/F*, 35/G*, 35/H, 35/NY, 35/TI3*, 36/A*, 36/B, 36/C*, 36/D*, 36/F, 36/TN*, 37/B*, 37/C*, 4/A*, 4/B*, 4/C*, 4/D*, 4/F*, 4/TN*, 44/B, 44/TI*, 6/B*, 6/J, Egerbakta: 1/A*, 1/B*, 1/C, 10/A, 10/B, 10/C, 10/D, 10/E, 10/F, 11/A, 11/B, 12/A, 12/B, 12/C, 12/D, 12/E, 12/F, 12/G, 13/A, 13/B*, 13/C, 13/D, 13/ÚT, 14/A, 14/B, 14/C*, 14/TI*, 14/ÚT, 15/A, 15/B, 15/C*, 15/D, 15/E, 15/ÚT, 16/A, 16/B, 16/D*, 16/ÚT, 17/A, 17/B, 17/C, 17/E*, 17/F, 17/G*, 17/I, 17/ÚT*, 18/A*, 18/B*, 18/C, 18/D, 18/E, 18/F, 2/A, 2/B, 20/A*, 20/B*, 20/C*, 20/D*, 20/E, 20/F, 20/TN*, 20/ÚT, 21/A, 21/B*, 21/C*, 21/D*, 21/ÚT, 22/A*, 22/B*, 22/C*, 22/D, 22/E, 22/F*, 22/G, 22/H, 22/I, 22/K, 22/L*, 22/ÚT*, 23/A, 23/C*, 23/D, 23/E*, 23/F, 23/G*, 24/A*, 24/B*, 24/C, 24/D, 24/E, 24/F, 24/G*, 24/H*, 24/I, 24/ÚT*, 25/A, 25/B, 25/C, 25/D, 25/E, 25/F, 25/G, 25/ÚT*, 26/A2, 26/B2, 27/A, 27/B*, 27/C*, 27/D, 27/E*, 27/F, 28/A, 28/B*, 29/A,

29/B, 29/C, 29/D, 29/E, 3/A, 3/B, 3/C*, 3/D, 30/A2*, 30/B2*, 31/A*, 31/B*, 31/C*, 31/D, 32/A, 32/B, 32/C*, 32/D, 32/E, 32/F*, 33/A*, 33/B*, 33/C*, 33/TI*, 34/A, 34/B, 34/C*, 34/D, 34/E*, 34/F, 34/G*, 34/H*, 35/A, 35/B, 35/C, 35/D*, 35/E*, 35/F, 35/G*, 35/H2, 36/A, 36/B2, 36/C, 37/A, 37/B, 38/A, 38/B, 38/C, 38/C, 38/D, 38/ÚT, 39/A, 39/B, 39/C, 39/D, 39/E, 39/ÚT, 4/B, 4/C*, 4/D, 4/E, 4/F, 4/TI1*, 4/TI2*, 40/A, 40/B, 40/C, 40/D, 8/A*, 8/B*, 8/C, 8/D, 8/E, 8/F, 8/G, 8/H, 8/TI, 8/ÚT, 9/A, 9/B, 9/C, 9/D, 9/E, 9/TI (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges).

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A legfontosabb erdőkezelői teendő az inváziós fásszárúak visszaszorítása, az elegyfajok jelenlegihez hasonló arányú jelenlétének biztosítása, az állomány szerkezeti jellemzők javítása (pl. álló és fekvő holtfa, kéregvedlett fák jelenlétének biztosítása és számának növelése). Amennyiben az erdők kezelése vágásos üzemmód szerint történik, véghasználatként minél hosszabb felújítási idejű fokozatos felújító-vágást, illetve hagyásfacsoportok kijelölését javasolhatjuk.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységhez tartozó erdőterületek esetén a kötelezően betartandó előírásokat a környezeti erdőtervek tartalmazzák. Magán erdőterületek hiányában az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás nem hívható le a területen (41/2012. (IV. 27.) VM rendelet).

- Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában az alábbi önkéntesen vállalható előírás-javaslatok kerültek meghatározásra:

- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökzöld vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés (E03).
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08).
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével jelölhetők ki (E09).
- Állománynevelés során a nyiladékok és az állomány szélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel) (E13).
- Állománynevelés során a nyiladékok és állomány szélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel). (E14)
- A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása (E16).

- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete (E19).
- Az erdőrésztletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása (E21).
- Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében) (E25).
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban (E26).
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása (E27).
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28).
- Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában (E38).
- A vágásterületen történő égetés mellőzése (E50).
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal (E51). [pl. cseres-kocsánytalan tölgyesek]
- Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása (E58).
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lág- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően (E68).
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása (E75).
- Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok kivételével (E94).
- A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével kivitelezhető (E95).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani (VA02)

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (pl. inváziós

fásszárú fajok visszaszorítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok részét képezik. A KE-8 egységhez sorolt – többnyire ezen egységgel közvetlenül érintkező – telepített erdők (pl. erdei fenyvesek, lucfenyvesek, akácok) jelentős része szerkezetátalakítással cseres-tölgyesekké vagy gyertyános-tölgyesekké alakítható.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt. A jelenlegi turistaút hálózat bővítése nem indokolt a kezelési egységgel lehatárolt területek vonatkozásában, a jelenlegi úthálózat karbantartását, fejlesztését javasolt megvalósítani.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Természetességi állapotuk viszonylag kedvező fajösszetétellel és kiterjedéssel, de leromlott szerkezettel jellemezhető. A terület közösségi jelentőségű állatfajainak egy része, valamint további értékes növény- és állatfajok fordulnak elő ebben a kezelési egységben.

A zonális erdőtársulásra javasolt erdőkezelések a jelenlegi természetesség fenntartását, - természetes úton és erdőgazdálkodási beavatkozásokkal elősegítve - javulását szolgálják. A közösségi jelentőségű élőhely-típusok karakterének megőrzése/javítása mellett, ezekhez az élőhelyekhez kötődő közösségi jelentőségű fajok (elsősorban xilofág és szaproxilofág bogarak) védelmi helyzetének javítását is szolgálják. A legfontosabb erdőkezelési feladatok között jelentkezik az akác és a bálványfa visszaszorítása, terjedésének megakadályozása.

3.2.1.2. KE-2 kezelési egység: Melegkedvelő tölgyesek

a) A kezelési egység meghatározása:

A többnyire véderdőként kezelt melegkedvelő tölgyesek és bokorerdők viszonylag kis kiterjedésűek a tervezési területen; foltokban több ponton is előfordulnak, de állományaik szigetszerűen jelentkeznek. Az állományok fajösszetétele általában kedvező, az egyes fontos élőhely-szerkezeti elemek (holt fa, odvas fa, erdőszegély, tisztásokon értékes gyepek) jelen vannak, de jelentős különbségek adódnak az egyes erdőrészek között. Mind az erdőssztyepp-, mind az erdei élővilág, ezen belül a közösségi jelentőségű fajok kiemelkedő jelentőségű élőhelyének tekinthető.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: mész- és melegkedvelő tölgyesek (L1), molyhos tölgyes bokorerdők (M1) / Natura 2000 kód: pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*szel (91H0*).
- érintett közösségi jelentőségű fajok: magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*), Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*).
- érintett földrészek: Bátor: 050/3*, 050/4*, 062/1*, 088/21*, Egerbakta: 0156/1a*, 018/16a*, 09/3* (a csillaggal [*] jelölt földrészek érintettsége csak részleges).
- érintett erdőrészek: Bátor: 23/D*, 25/A*, 25/C*, 36/TN*, 4/B*, Egerbakta: 20/B*, 20/C*, 21/B*, 22/A*, 22/B*, 22/C*, 22/F*, 22/L*, 22/ÚT*, 23/C*, 23/D, 23/G*, 24/A*, 27/B*, 27/C*, 27/E*, 31/A*, 31/C*, 32/F* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges).

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A legfontosabb erdőkezelői teendő az inváziós fásszárúak visszaszorítása, az elegyfajok jelenlegihez hasonló arányú jelenlétének biztosítása, az állományszerkezeti jellemzők javítása. Amennyiben az erdők kezelése vágásos üzemmód szerint történik, véghasználatként minél hosszabb felújítási idejű fokozatos felújítóvágást, illetve hagyásfacsoportok kijelölését javasoljuk. A faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódban kezelt molyhos tölgyes erdők esetén az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével. Hosszabb távon a jelenleg vágásos üzemmódba sorolt molyhos tölgyeseket a gazdálkodás alól teljes egészében mentesíteni, illetve állományaikat faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódba sorolni szükséges. Az állományokon belül szórványosan megtalálható fekete- és erdeifenyő törzsek fokozatosan távolítandók el, de az állományban is hagyhatók, meggyűrűzhetők vagy akár le is dönthetők (utóbbi esetben a faanyag a helyszínen hagyandó).

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az erdőterületek esetén a kötelezően betartandó előírásokat a két érintett erdőtervezési körzet erdőterve tartalmazza. A magán-erdőtulajdonosok számára a VP4-12.2.1-16 kódszámú Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések kötelező előírásai tartandók be.

- Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában az alábbi önkéntesen vállalható előírás-javaslatok kerültek meghatározásra:

- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08).
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani (VA02).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (pl. inváziós fásszárú fajok visszaszorítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok részét képezik.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár, nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A területen található meglehetősen sok tölgyes erdőállományok, mint közösségi jelentőségű élőhelytípus képviselői, illetve közösségi jelentőségű fajok élőhelyei, kiemelt természetvédelmi jelentőséggel bírnak. Az élőhelytípusra javasolt erdőkezelések a jelenlegi természetesség fenntartását, természetes úton történő javulását szolgálják. A molyhos tölgyesek jelentős természeti értéket képviselő állományai kifejezetten véderdők; fenntartásukhoz aktív kezelés nem szükséges. Amennyiben indokolt, úgy a legfontosabb erdőkezelési feladatok között az inváziós fásszárúak visszaszorítása, terjedésének megakadályozása jelentkezik.

3.2.1.3. KE-3 kezelési egység: Mészkerülő erdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen – a közzétett adatokból következően – több ponton jelentkeznek mészkerülő erdők, melyek változatos fajösszetétellel jellemezhetőek. Előfordulnak nyílt és zárt – kocsánytalan tölgy dominanciájú – mészkerülő tölgyesek, mészkerülő gyertyános-tölgyesek és igen kis kiterjedésben mészkerülő bükkösök is (ez utóbbi állományok tekinthetők közösségi jelentőségű erdei élőhelytípusnak).

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: mészkerülő bükkösök (K7a), mészkerülő gyertyános-tölgyesek (K7b), zárt mészkerülő tölgyesek (L4a), nyílt mészkerülő tölgyesek (L4b) / Natura 2000 kód: mészkerülő bükkösök (*Luzulo-Fagetum*) (9110).
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy hörcsincsér (*Cerambyx cerdo*), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*).
- érintett földrészletek: Bátor: 050/3*, 050/4*, 062/1*, 070/3*, 079/14*, Egerbakta: 0156/1a*, 018/16a*, 09/3* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges).
- érintett erdőrészek: Bátor: 17/B*, 17/C*, 24/E*, 24/F*, 24/J*, 25/A*, 25/D*, 31/B*, 32/J*, 32/K*, 36/C*, 36/D*, 37/C, 4/A*, 4/B*, 4/C*, 4/TN*, Egerbakta: 14/C*, 21/B*, 22/A*, 22/B*, 22/C*, 22/F*, 22/ÚT*, 23/C*, 23/D, 24/B*, 24/G*, 24/H*, 25/ÚT*, 28/B*, 31/A*, 31/C*, 32/C*, 32/F*, 33/A*, 33/B* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges).

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A legfontosabb erdőkezelési teendő az inváziós fásszárúak visszaszorítása, az elegyfajok jelenlegihez hasonló arányú jelenlétének biztosítása, az állományszerkezeti jellemzők javítása (pl. álló és fekvő holtfa, kéregvedlett fák). Amennyiben az erdők kezelése vágásos üzemmód szerint történik, véghasználatként minél hosszabb felújítási idejű fokozatos felújító-vágást, illetve hagyásfacsoportok kijelölését javasolhatjuk.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az erdőterületek esetén a kötelezően betartandó előírásokat a két érintett erdőtervezési körzet erdőterve tartalmazza. A magán-erdőtulajdonosok számára a VP4-12.2.1-16 kódszámú Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések kötelező előírásai tartandók be.

- Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában az alábbi önkéntesen vállalható előírás-javaslatok kerültek meghatározásra:

- A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés (E03).
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08).
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével jelölhetők ki (E09).
- Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel) (E13)
- Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé - a díszes tarkalepke védelmében - legalább 10 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel) (E14)
- A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m³/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása (E16).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete (E19).
- Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, az egyes törzsek legvékonyabb részén legalább 20 cm átmérőt elérő álló és/vagy fekvő holtfa folyamatos fenntartása (E21).
- Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében) (E25).
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban (E26).
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása (E27).
- Természetes-, természet szerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása (E28).
- Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában (E38).
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása (E41).
- A vágásterületen történő égetés mellőzése (E50).
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal (E51) [pl. kocsánytalan tölgy]

- Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása (E58).
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően (E68).
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása (E75).
- Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok kivételével (E94).
- A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével kivitelezhető (E95).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani (VA02).

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A mészkérülő erdők regionálisan értékes állományai ismertek a tervezési területről. Bár kiterjedésük nem jelentős (a térképezett foltok mérete 0,02 és 9,4 hektár közötti), természetvédelmi szempontból igen fontos élőhelynek tekinthetők. Állományaik részben véderdők (talajvédelmi rendeltetéssel), erózióknak kitett állományaik véghasználatot követően igen problematikusan újulhatnak fel. Javasataink az élőhelyvédelmi szempontok figyelembevételével mellett az erdőfelújítási célokkal is harmonizálhatók (pl. a véghasználatot az erdőfelújítások sikerességét is figyelembe véve, több ütemben javasolt végrehajtani).

3.2.1.4.KE-4 kezelési egység: Ligeterdők

a) A kezelési egység meghatározása:

A vízfolyások mentén foltokban fordulnak elő ligeterdő állományok (elsősorban a Laskó- és az Örvény-patak mentén, a Víz- és a Tó-völgyben). A meredekebb völgyekben legtöbbször egy-két fahossz szélességűek, a Bátortól délre elhelyezkedő lapos, medenceszerű ártéren (Pap-rét dülő) nagyobb élőhelyfoltok is kialakulhattak.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: égerligetek (J5) / Natura 2000 kód: enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*).

- érintett közösségi jelentőségű fajok: díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*); tompa folyamkagyló (*Unio crassus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*).
- érintett földrészletek: Bátor: 050/4*, 062/1*, 064/d*, 064/f*, 064/g*, 065*, 066/1a*, 066/1b, 066/1c, 066/2, 066/3, 066/4*, 068*, 069, 070/1a*, 070/2, 070/3*, 074/1, 077*, 084*, 085/1*, 088/18*, 088/24, 088/8*, 089/3*, 089/8*, Egerbakta: 0156/1a*, 0157, 0158*, 0159, 0166*, 0167, 0168*, 0169*, 018/16a*, 018/16d*, 018/16f*, 09/3* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges).
- érintett erdőrészletek: Bátor: 24/H*, 25/G*, 30/J, 30/L, 30/O*, 30/S*, 31/B*, 31/C*, 31/D*, 34/A*, 5/A, 5/B, 5/D, 5/TI2*, 5/TI3*, 6/H, 6/L, 6/TI1*, Egerbakta: 13/B*, 15/TI*, 20/A*, 21/A*, 21/C*, 21/D*, 23/D, 31/B*, 31/TI*, 33/B*, 34/CE*, 34/H*, 34/VF*, 35/G* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges).

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A legfontosabb erdőkezelői teendő az inváziós fás- és lágyszárúak visszaszorítása (elsősorban akác, zöld juhar, japánkeserűfű, aranyvessző fajok), az elegyfajok jelenlegihez hasonló arányú jelenlétének biztosítása, az állományszerkezeti jellemzők (pl. holtfa mennyisége) javítása. Mivel a kezelési egység a víztesteket is magában foglalja, így a patakok természetes mederdinamikai folyamatainak a megőrzése is jórészt ehhez a kezelési egységhez kapcsolódik. Az élőhely kis kiterjedése, és magas természetvédelmi értéke miatt csak természetvédelmi célú beavatkozások elvégzése indokolt.

A vízgazdálkodási feladatokat a Laskó-, az Örvény-, a Dóna- és a Víz-völgyi-patak esetében is össze kell hangolni a természetvédelmi célállapot elérése érdekében végzendő fenntartási munkákkal (a vizek jó ökológiai állapotának elérése érdekében):

- Az érintett vízfolyásszakaszokon a vízügyi kezelőnek az 1995. évi LVII. törvényben, a 120/1999. (VIII. 6.) Korm. rendeletben és a 83/2014. (III.14.) Korm. rendeletben foglaltaknak megfelelően kell a medret és a parti sávot kezelnie, a fenntartási munkákat elvégeznie.
- A vízgazdálkodási tevékenységeket úgy kell elvégezni, hogy a közösségi jelentőségű fajok (tompá folyamkagyló, vöröshasú unka) és egyéb védett fajok hosszú-távú fennmaradási lehetőségei biztosítottak legyenek.
- A természetes kisvíztestek fennmaradását, megőrzését szolgáló intézkedések egyrészt a víztesthez, másrészt az azt határoló szegélyhez, parti sávhoz köthetők.
  - A meder higrofil, üde magaskórós szegélye fenntartandó, míg a fás vegetáció tekintetében egy laza 5-10%-os (jelenlegi lefedettségnek megfelelő) borítottság elfogadható. Ez összeegyeztethető az árvízvédelmi követelményekkel is.
  - A fásszárú fajok közül kíméletet érdemelnek az őshonos fajok (mézgás éger, fűzek, fehér nyár), míg a parti sáv kezelésénél az inváziós fa- és cserjefajok (fehér akác, zöld juhar, amerikai kőris) eltávolítása mindenképp támogatandó. A vizes élőhellyel való érintettség miatt, alapvetően a mechanikus módszerek javasoltak. Az inváziós fajok kezelése során javasolt a „magszóró” egyedek eltávolítása (elsősorban a repítőkészülékes zöld juhar és amerikai kőris esetében).
- Amennyiben vízkárelhárítási célból, a túlbujánczott vízi növényzet, valamint a mederüledék eltávolítása elkerülhetetlen, úgy javasoljuk, hogy legyen egy kivitelezési oldal, mely később fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. legyen egy ökológiai oldal, melynek fő szerepe az ökológiai folyosó funkció, ill. élőhely

biztosítása a vízfolyáshoz és a vízfolyást kísérő növényzethez kapcsolódó életközösségek számára. Javasolt a kezelési egység területén part menti pufferzóna kialakítása és fenntartása.

- A víztestek ökológiai állapotát, illetve az ökológiai vízigényt negatívan befolyásoló beavatkozások hatásának minimalizálása a cél (vízkivétel, szennyvízkezelésből és mezőgazdaságból származó szennyezés).

A 2-8. azonosítójú Bükk és Borsodi-Mezőség tervezési alegység vonatkozásában az alábbi intézkedések kerültek meghatározásra:

- 2.4: Művelési ág váltás (szántó-gyep, szántó - erdő, szántó-vizes élőhely konverzió);
- 23.2: Csapadékgazdálkodás, táblaszintű vízvisszatartás a táblákon belül a beszivárgás növelése és a lefolyás csökkentése érdekében;
- 7.1: A belvízelvezető rendszer módosítása.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységhez tartozó erdőterületek esetén a kötelezően betartandó előírásokat a körzeti erdőtervek tartalmazzák.

- Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában az alábbi önkéntesen vállalható előírás-javaslatok kerültek meghatározásra:

- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08).
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével jelölhetők ki (E09).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete (E19).
- Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében) (E25) [a vizes élőhely védelme érdekében].
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása (E41).
- A vágásterületen történő égetés mellőzése (E50).
- Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása (E58).
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágyszárú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően (E68)
- Egészségügyi fakitermelés elhagyása az erdő fennmaradását, egészségi állapotát jelentősen veszélyeztető erdővédelmi ok kivételével (E94).
- A talajszinten odúval rendelkező fák kivágása csak magas tuskó visszahagyásával, és az odú megőrzésével kivitelezhető (E95).

- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető (V03).
- A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. (VA02).

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhely-rekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merült fel. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (pl. inváziós fásszárú fajok visszaszorítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok részét képezik.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

Természetességi állapotuk viszonylag kedvező fajösszetétellel, természetes szerkezettel jellemezhető. Mivel a tervezési terület vizes élőhelyek tekintetében igen szegény, a kezelési egységként lehatárolt terület kiemelt jelentőséggel bír a térség vízfolyásainak és a hozzájuk köthető élővilágnak a megőrzésében. A terület közösségi jelentőségű állatfajainak egy része, valamint további értékes növény- és állatfajok fordulnak elő ebben a kezelési egységben. A kis kiterjedésű élőhelyfoltok (sávok) védelmét csak a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódoknak megfelelő kezelés tudja biztosítani. A vízgazdálkodási feladatokat az érintett vízfolyások esetében össze kell hangolni a természetvédelmi célállapot elérését célzó kezelésekkel (a vizek jó ökológiai állapotának elérése érdekében).

3.2.1.5.KE-5 kezelési egység: Félszáraz gyepek, sztyepprétek, sztyeppcserjések és borókások

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egységként lehatárolt terület a tervezési terület összes természetszerű gyepjét (sziklagyepeket, sztyeppréteket és félszáraz gyepeket) magába foglalja. A többnyire ezen élőhelyekhez kapcsolódó természetes sztyeppcserjések (M6 élőhelytípus) és sziklai cserjések (M7 élőhelytípus) is ide kerültek besorolásra.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: nyílt szilikátsziklagyepek és törmelékletők (G3), köves talajú lejtősztyepek (H3a), erdőssztyepprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok (H4), árnyéktűrő nyílt sziklanövényzet (I4), sztyeppcserjések (M6), sziklai cserjések (M7), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), borókásodó szárazgyepek (P2bN) / Natura 2000 kód: szubkontinentális peripannon cserjések (40A0*), pannon sziklagyepek (*Stipo-Festucetalia pallentis*) (6190), meszes

alapközetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) (* fontos orchidea-élőhelyek) (6210), szubpannon sztyepppek (6240*).

- érintett közösségi jelentőségű fajok: díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*), leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*), Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*).
- érintett földrészletek: Bátor: 050/3*, 050/4*, 062/1*, 079/11*, 079/12*, 079/13*, 079/14*, 079/20*, 079/5*, 080*, 088/18*, 088/19*, 088/21*, 088/23*, 088/4*, 092/1*, 092/10*, 092/3, 092/4*, 092/5*, 092/8, 092/9*, 093/26*, 093/32*, 093/33*, 093/34, 093/35, 093/36, 093/37*, 093/38*, 093/39, 093/40, 093/41*, 093/42*, 093/43, 093/44*, 093/45*, 093/46*, 093/48, 093/49, 093/50*, 093/51, Egerbakta: 0156/1a*, 0156/3*, 050/2*, 050/3*, 09/3* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges).
- érintett erdőrészletek: Bátor: 17/TI*, 25/D*, 25/TI1*, 32/J*, 33/G*, 36/D*, 36/TN*, 37/C*, 4/B*, 4/F*, 4/TN*, Egerbakta: 14/C*, 14/TI*, 15/C*, 20/B*, 20/C*, 20/D*, 20/TN*, 22/F*, 22/TI, 23/D, 23/G*, 24/ÚT*, 3/C*, 8/A*, 8/B* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges).

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységként lehatárolt terület rész többnyire gazdálkodással nem érintett, azonban mivel olyan erdőrészleteket is érint, melyekben erdészeti hasznosítás tervezett, fontosnak tartottuk a releváns erdőgazdálkodási javaslatok kiemelését is. A szárazgyepek (sziklagyepek és sztyepprétek) esetében a természetes folyamatok szabad érvényesülését javasolt biztosítani. Optimális kezelésként a természetvédelmi célú cserje- és inváziós fászszerű-irtás, valamint a kézi- és kis talajnyomású gépekkel történő őszi kaszálás adható meg. A gazdálkodás az erdőssztyepp jelleg (facsoportok és egyes fák, cserjés foltok, változatos gyepterület) megtartásával javasolt. A természet szerű gyepterületek erdősítése nem javasolt. A kezelési egységbe tartozó élőhelyek (gyepterületek) kezelése elsődlegesen természetvédelmi célokat szolgáljon.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat. Az erdőterületek esetén (lásd erdei tisztások) a kötelezően betartandó előírásokat a két érintett erdőtervezési körzet erdőtervei tartalmazzák. A magán-erdőtulajdonosok számára a VP4-12.2.1-16 kódszámú Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések kötelező előírásai tartandók be.

- Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában az alábbi önkéntesen vállalható előírás-javaslatok kerültek meghatározásra:

- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése (GY28).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29).
- A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása (GY33).

- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni (GY31).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása. (GY32).
- A területen szóró, vadetető, szóó nem létesíthető (VA03).

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Élőhelyfejlesztési javaslatként a cserjésedés és spontán erdősülés visszaszorítása, valamint az inváziós fásszárúak eltávolítása adható meg. A tervezési területen évtizedekkel ezelőtt jelentős erdei fenyő telepítés („kopárfásítás”) történt (lásd K-8 kezelési egység); az ültetvények fajkészlete – sekély talajon, bazalt alapkőzeten – sokat megőrzött a gyepek fajkészletéből. Fontos itt is megjegyezni, hogy az élőhelyfejlesztések során a sztyeppcserjések és a molyhos-cseres-tölgyes erdőfoltok, az erdőssztyepp-cserjések, illetve az idős haggyásfák teljes kíméletét, valamint a töviskes cserjések részleges kíméletét indokolt biztosítani.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt. A kezelési egység területét érinti az FGSZ Zrt. által üzemeltetett DN300 nagynyomású gázvezeték pásztaja is. Itt a kezelési (cserjeirtás, kaszálás) munkák ütemezését javasolt a természetvédelmi kezelővel egyeztetni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A tervezési területen található sztyepprétek, sziklagyepek és félszáraz gyepek regionálisan értékes állományoknak tekinthetők. Több jelölő és hazai védettséggel bíró faj jelentős állománya található az élőhelyeken. A gyepek élőhelytípus vonatkozásában javasolt kezelések a jelenlegi természetesség fenntartását, állapotuk javítását szolgálják. A legfontosabb kezelési feladatok között jelentkezik az inváziós fás- és lágyszárúak állományainak visszaszorítása, terjedésük megakadályozása.

3.2.1.6.KE-6 kezelési egység: Fátlan vizes élőhelyek (tőzegmohás lápok, lápcserjések, nádasok, magassásosok, magaskórósok)

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység szigetszerűen előforduló élőhelyfoltokból áll. Ezek igen eltérő állományképpel, szerkezettel, természetességgel jellemezhetőek. A terület legértékesebb vizes élőhelyei, a baktai lápok mellett minden jelentősebb fátlan vizes élőhelyet ide soroltunk.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsombékoló magassásrétek (B5), tőzegmohás átmeneti lápok és tőzegmohalápok (C23), ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet (D6),

fűzlápok (J1a), kisvizek (U9d), láptavak (U9Nláp) / Natura 2000 kód: természetes disztróf tavak és tavacskák (3160), síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofíl magaskórós szegélytársulásai (6430), tőzegmohás lápok és ingólápok (7140), Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*) (91E0*).

- érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*).
- érintett földrészetek: Bátor: 050/4*, 062/1*, 064/d*, 066/1a*, 080*, 081*, 082/2*, 085/2*, 092/5*, 092/7*, Egerbakta: 0156/1a*, 018/16a*, 018/16b, 018/16c (a csillaggal [*] jelölt földrészetek érintettsége csak részleges).
- érintett erdőrészetek: Bátor: 23/VI, 5/TI2*, 6/TI1*, Egerbakta: 32/VII, 32/VI2, 32/VI3, 4/C*, 4/TI1*, 4/TI2* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészetek érintettsége csak részleges).

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egységként lehatárolt élőhelytípusok jelentős része gazdálkodással nem érintett, mivel a magas talajvíz nem teszi lehetővé rentábilis hasznosításukat. Általános javaslatként megfogalmazható, hogy ezeken az élőhelyeken nem javasolt olyan vízügyi beavatkozás végzése, amely negatívan érintheti az élőhely vízellátását. A vizes élőhelyek esetében a nagyvad (elsősorban a vaddisznó) állomány nagyságának visszaszorítása, természetvédelmi kárt nem okozó szintre csökkentése kiemelten fontos. Ennek érdekében a területen szóró, vadetető, sózó létesítése nem javasolt. Az egerbaktai láp speciális mikroklimatikus viszonyok között alakult ki, így az érintkező erdőterületek állapota nagyban hathat a láp természeti állapotára is. Ebből következően az érintkező – többnyire véderdőként nyilvántartott – erdőrészetekben a folyamatos erdőborítást biztosító üzem mód bevezetését javasoljuk (a KE-1 és a KE-3 kezelési egységek érintettsége áll fenn).

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kezelési egységként lehatárolt területek jelentős része kimaradt a támogatási rendszerből (a MePAR lehatárolásban „nem támogatható” foltokként jelentkeznek, illetve erdei vízállásként (VI) kerültek besorolásra). Ebből következően kötelező előírások csak egyes völgytalpi kaszálóként hasznosított magassásosok illetve magaskórósok esetén értelmezhető. A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

- Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

A vizes élőhelyek esetében önkéntesen vállalható előírások nem fogalmazhatók meg.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az unikális jelentőségű egerbaktai láp vízellátásának biztosítására az 1990-es évek első felében az Eszterházy Károly Főiskola Növénytan Tanszékének munkatársai több kísérletet tettek. A láp, illetve a tőzegmohás felszínek részlegesen helyreálltak az évezred végére (feltehetőleg a

csapadékmennyiség növekedése következtében). További élőhelyrekonstrukciós beavatkozások elsősorban a fűzcserjések részleges visszaszorításával valósulhatnak meg.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, mely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési és fenntartási javaslatok a kis kiterjedésű, sérülékeny fátlan vizes élőhelyek állapotának javulását szolgálják. A tőzegmohás lápok országosan is igen veszélyeztetett élőhelytípusnak tekinthetők, a tervezési területen is igen ritkák (a siroki Nyíres-tó kb. 10 kilométerre található a baktai láptavaktól). A vizes élőhelyek érintettek leginkább a klímaváltozásból, felmelegedésből eredő hatások által, így hosszútávú megőrzésük nem csak a kezelések sikerességétől függ.

3.2.1.7. KE-7 kezelési egység: Regenerálódó erdők, cserjések és gyepek

a) A kezelési egység meghatározása:

A kezelési egység a tervezési terület azon nem kezelt élőhelytípusait foglalja magába, melyek spontán szukcesszióval cserjéssé vagy már (elő)erdővé záródtak, vagy a parlagok szukcessziója révén jellegtelen gyeppé alakultak.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: veres csenkeszes rétek (E2), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), üde és nedves cserjések (P2a), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb), fiatal parlag és ugar (T10), tanyák, családi gazdaságok (U10) / Natura 2000 kód: nincs érintettség.
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nagy szarvasbogar (*Lucanus cervus*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*).
- érintett földrészletek: Bátor: 050/3*, 050/4*, 050/8*, 062/1*, 062/2*, 064/c, 064/d*, 064/f*, 064/g*, 065*, 066/1a*, 066/4*, 068*, 070/1a*, 070/3*, 074/1, 075, 077*, 079/11*, 079/12*, 079/13*, 079/14*, 079/18, 079/19a*, 079/19b*, 079/4*, 079/6*, 080*, 081*, 082/2*, 082/3*, 082/4*, 082/5*, 083*, 084*, 085/1*, 085/2*, 088/14*, 088/18*, 088/19*, 088/2, 088/21*, 088/23*, 088/25, 088/26, 088/4*, 088/6, 088/8*, 089/2, 089/3*, 089/4, 089/5, 089/6, 089/7, 089/8*, 090/3, 090/6, 090/7, 090/8, 092/4*, 092/5*, 092/6, 092/7*, 092/9*, 093/24*, 093/25, 093/26*, 093/32*, 093/33*, 093/37*, 093/38*, 093/41*, 093/42*, 093/44*, 093/45*, 093/46*, 093/50*, Egerbakta: 0156/1a*, 0156/3*, 0168*, 017, 018/16a*, 018/16d*, 018/16f*, 050/1, 050/10, 050/2*, 050/3*, 050/4, 050/5, 050/6, 050/7, 050/8, 050/9, 093* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges).
- érintett erdőrészek: Bátor: 24/H*, 24/I*, 25/A*, 25/G*, 25/TI2*, 25/TN*, 3/E*, 30/H*, 30/M*, 30/O*, 30/R, 30/S*, 31/B*, 31/C*, 31/G*, 32/E*, 32/J*, 32/L*, 32/M*, 33/A*, 33/G*, 34/A*, 34/B, 35/TI3*, 36/D*, 37/B*, 44/TI*, 5/C, 5/D,

5/TI2*, 5/TI3*, 6/B*, 6/TI2*, Egerbakta: 1/A*, 1/B*, 12/NY, 15/TI*, 17/E*, 17/G*, 17/TN, 18/B*, 20/A*, 20/D*, 20/TN*, 21/D*, 22/F*, 23/D, 29/VF, 31/TI*, 32/TI, 33/C*, 33/TI*, 34/C*, 34/E*, 34/G*, 34/TI2, 34/VF*, 35/G*, 35/TI, 35/VF, 38/TI, 4/TI1*, 40/D (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges).

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelési egység tekintetében két jelentősebb kezelési irány határozható meg: (1) a cserjések részleges visszaszorításával a gyepterületek kiterjedése növelhető, (2) erdőszülés esetén a spontán regenerációt úgy javasolt segíteni, hogy a kialakuló erdőállományok természetessége megfelelő legyen (pl. honos fafajból álló célállománnyá lehessen minősíteni; megőrizze elegyességét stb.). Az utóbbi esetben az erdőtervezett erdők esetén ezen javaslatot a körzeti erdőtervben szükséges érvényesíteni. A kezelési irányt (alternatívát) meghatározza a birtokstruktúra, a tulajdonviszonyok és a gazdálkodói szándék is. Ebből következően speciális gyepterület- és erdőkezelési javaslatok is megfogalmazhatók. A gyepterületrekonstrukcióval érintett területekhez optimális kezelésként a természetvédelmi célú cserje- és inváziós fászfűirtás, valamint a kézi- és kis talajnyomású gépekkel történő őszi kaszálás adható meg. A gazdálkodás az erdőssztyepp jelleg (facsoportok és egyes fák, cserjés foltok, változatos gyepterületstruktúra) megtartásával javasolt. Kaszálást, legeltetést csak a nemzeti park igazgatósággal egyeztetett, természetvédelmi szempontból elfogadható területekhez és módon lehet végezni (elsősorban a mezofil, üdőbb foltokban).

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat. Az erdőterületek esetén a kötelezően betartandó előírásokat a két érintett erdőtervezési körzet erdőterve tartalmazza. A magán-erdőtulajdonosok számára a VP4-12.2.1-16 kódszámú Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések kötelező előírásai tartandók be.

- Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Gyepekre vonatkozó kezelési javaslatok:

- A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése (GY28).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29).
- A természetes gyepekben őshonos hagymásfák megőrzése kötelező.
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni (GY31).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása (GY32).

Erdőkre vonatkozó kezelési javaslatok:

- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08).

- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével jelölhetők ki (E09).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében) (E25).
- Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban (E26).
- A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása (E27).
- Természetes-, természetyszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása (E28).
- A vágásterületen történő égetés mellőzése (E50).
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően (E68).
- Kártevők elleni védekezésnél kímélő technológiák és célirányos kijuttatás (területi lokalizáció, időszak megválasztása: életciklushoz kötött kijuttatás) alkalmazása (E75).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az élőhelykezelési javaslatok közül a gyepek helyreállítására vonatkozó javaslatok egyben élőhelyrekonstrukciónak is tekinthetők. A spontán erdősülést segítő intézkedésekkel potenciálisan erdei jelölő élőhelytípusok alakíthatók ki. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (pl. inváziós fásszárú fajok visszaszorítása) részben a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok részét képezik.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, mely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt. Amennyiben legeltetési infrastruktúra (pl. nyári szállás, itató, karámok) létesítése a tervezési területen kívül nem valósítható meg, azt javasolt ezen kezelési egység területén elhelyezni.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A kezelési egységként lehatárolt területek az aktív területkezelés színterei. Ez elsősorban a cserjésedő legelőterületekre vonatkozik, de a spontán fejlődő erdőterületek esetében is szükségesek lehetnek beavatkozások (pl. az inváziós fajok eltávolítása). Mindkét alternatíva

esetében a jelölő élőhelyek kiterjedése, illetve közvetve a jelölő és egyéb közösségi jelentőségű fajok élettere nőhet.

3.2.1.8. KE-8 kezelési egység: Erdészeti ültetvények és származékaik

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési terület összes telepített – nem honos faállománnyal jellemezhető – erdeje ide került besorolásra. A telepített fenyveseken (erdei-, fekete- és lucfenyő) túl ide soroltuk a spontán terjedéssel létrejött akácokat és bálványfás állományokat is.

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: ültetett akácok (S1), ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), egyéb ültetett tájidegen fenyvesek (S5) / Natura 2000 kód: nincs érintettség.
- érintett közösségi jelentőségű faj: skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*).
- érintett földrészletek: Bátor: 050/3*, 050/4*, 050/8*, 050/9, 062/1*, 070/1a*, 079/11*, 079/13*, 079/14*, 079/19a*, 079/19b*, 079/20*, 079/6*, 080*, 081*, 082/2*, 082/3*, 082/4*, 083*, 085/1*, 088/10*, 088/11, 088/13, 088/14*, 088/15, 088/16, 088/18*, 088/20*, 088/21*, 088/22, 088/23*, 088/5, 088/7, 088/8*, 088/9*, 089/3*, 092/1*, 092/10*, 092/2, 092/4*, 092/9*, 093/15, 093/16, 093/24*, 093/26*, 093/32*, 093/33*, 093/37*, 093/38*, 093/41*, 093/42*, 093/44, 093/46*, 093/47, Egerbakta: 0156/1a*, 018/16a*, 09/3* (a csillaggal [*] jelölt földrészletek érintettsége csak részleges).
- érintett erdőrészletek: Bátor: 17/C*, 24/B*, 24/E*, 24/K*, 25/B*, 25/D*, 28/D, 28/E, 28/G, 28/I, 30/A, 30/B*, 30/C, 30/E, 30/F, 30/H*, 30/I*, 30/K, 30/O*, 30/P, 30/Q*, 31/C*, 31/E, 32/B*, 32/D, 32/E*, 32/F, 32/J*, 32/K*, 32/M*, 32/O, 33/C, 33/D*, 33/E, 33/F*, 33/G*, 33/H, 33/I, 33/J, 33/K, 35/F*, 35/G*, 36/A*, 36/C*, 36/D*, 36/TN*, 37/B*, 37/C*, 4/A*, 4/B*, 4/D*, 4/E, 4/TN*, 6/A, 6/C, 6/D, 6/E, 6/F, 6/G, 6/I, 6/K, 6/TI2*, Egerbakta: 1/B*, 16/D*, 17/D, 17/E*, 17/ÚT*, 23/E*, 30/A2*, 30/B2*, 33/C*, 34/C*, 34/CE*, 35/D*, 35/E* (a csillaggal [*] jelölt erdőrészletek érintettsége csak részleges).

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A legfontosabb erdőkezelői teendő az inváziós fásszárúak visszaszorítása, középtávon a szerkezetátalakítás. Mivel ezen állományok már a kijelöléskor is idegenhonos ültetvények voltak, így a javaslatok mindenképpen csak távlati fejlesztési lehetőségként jelenhetnek meg.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

Az erdőterületek esetén a kötelezően betartandó előírásokat a két érintett erdőtervezési körzet erdőterve tartalmazza. A magán-erdőtulajdonosok számára a VP4-12.2.1-16 kódszámú Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések kötelező előírásai tartandók be.

- Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

A kezelési egység vonatkozásában az alábbi önkéntesen vállalható előírás-javaslatok kerültek meghatározásra:

- Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében) (E25).
- Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok egyedeinek megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is (E30).
- Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal (E51).
- Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása (E58).
- Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megővése (E62).
- Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is) (E64).
- Az idegenhonos és tájidegen fafajú szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújításának elhagyása, azok más művelési ágban (pl. gyepterület) történő hasznosítása (E67).
- A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása (E69).
- Szóró, szóó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Elsődleges élőhelyfejlesztési javaslat az ültetvények és az elakácosodott származékerdők szerkezetátalakítása a termőhelynek megfelelő tájhonos fafajokból álló erdőállományokká. Ennek ütemét és mértékét a körzeti erdőtervezéskor javasolt megállapítani.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár, nem javasolt. Az új vadászati létesítmények kihelyezését alapvetően ezen kezelési egység területén javasolt megvalósítani.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A legkisebb természetvédelmi értéket képviselő, az akác és a bálványfa terjedési gócaként is számon tartható élőhelyek, melyek átalakítása őshonos fafajokból álló állományokká fontos fejlesztési célként jelenik meg. A kezelési javaslatok az állományok természetességi állapotának javulását, az inváziós növényfajok terjedésének megakadályozását, valamint az erdőgazdálkodási beavatkozások közvetlen negatív hatásainak megelőzését szolgálják.

3.2.1.9. KE-9 kezelési egység: Utak, bányák, tanyahelyek

a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési területen található közutakat (a 2413. sz. és 2414. sz. közutak) és egyéb olyan kivett művelési ágú ingatlanokat soroltunk ide, melyek közvetlenül nem kapcsolhatók az erdő- és mezőgazdasági tevékenységekhez (pl. rekultivált szeméttelen, szennyvíztisztító-telep).

b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- élőhelyek: Á-NÉR: telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4), meddőhányók, földdel már befedett hulladéklerakók (U5), nyitott bányafelületek (U6), út- és vasúthálózat (U11) / Natura 2000 kód: nincs érintettség.
- érintett közösségi jelentőségű fajok: nincs érintettség.
- érintett földrészek: Bátor: 074/2, 079/21, 079/22, 087, Egerbakta: 0156/1a*, 05, 09/3* (a csillaggal [*] jelölt földrészek érintettsége csak részleges).
- érintett erdőrészek: Bátor: 33/EY, 33/H, Egerbakta: 18/A*, 23/TN (a csillaggal [*] jelölt erdőrészek érintettsége csak részleges).

c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A közlekedést, hírközlést szolgáló, közvetlenül az élőhelyek kezeléséhez nem köthető ingatlanokon a természetvédelmi kezelési javaslatoknak figyelembe kell vennie a kiadott engedélyekben szereplő előírásokat (pl. vezetékek karbantartására vonatkozó előírások). A javaslatok itt leginkább azt a célt szolgálják, hogy a szükséges – és legtöbbször a kezelők számára előírt – karbantartási munkák során minimalizálják a természeti károkat és a környezeti terhelést.

Az ingatlanok karbantartása során a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében a következő általános kezelési javaslatokat javasolt figyelembe venni:

- A tevékenységet a természeti értékek legnagyobb kímélete mellett javasolt végezni.
- A kivitelezési tevékenységek területigényét a védett valamint a Natura 2000 területek közelében a műszakilag indokolható legkisebb térmértékűre kell csökkenteni.
- Törekedni kell a területen lévő vegetáció és fák minél nagyobb arányú megtartására.
- A tevékenység során szükségessé váló cserjeirtást, fakivágást fészkelési időszakon kívül, augusztus 15. és március 15. között lehet végezni.
- A bolygatott felszíneken az özönnövények megjelenését, megtelepedését, terjedését kaszálással kell megakadályozni.
- Növénytelepítés esetén a területen őshonos, valamint a potenciális vegetációnak megfelelő növényekből kell válogatni.
- A kivitelezési munkák megkezdése előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni szükséges.

d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

- Kötelezően betartandó előírások:

A kötelezően betartandó előírásokat a létesítmények kiadott műszaki engedélyei tartalmazzák.

- Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

A kezelési egységhez sorolandó ingatlanok esetében, önkéntesen vállalható előírás-javaslatok megfogalmazása nem indokolt. Hatósági engedélyezési eljárás során (pl. a közutak felújítása esetében) a természet- és tájvédelmi előírások beépülnek a kiadott hatósági engedélyekbe.

e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egységhez sorolandó ingatlanok esetében élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok megfogalmazása nem indokolt.

f) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység végzése, amely a természetközeli élőhelyek területének csökkenésével jár, nem javasolt.

g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A c) pontnál megfogalmazott előírás-javaslatok a természeti és táji értékek kímélete, védelme és fenntartása érdekében kerültek megfogalmazásra.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Erdőterületek esetén az élőhelyek helyreállítása elsősorban az inváziós fajok visszaszorítására irányuló aktív tevékenységet jelenti. Ezt, illetve az erdőszerkezeti jellemzők javítását (mint fejlesztést) az erdőgazdálkodási tevékenység keretében, valamint (hatékonyabban) természetvédelmi erdőkezeléssel lehet biztosítani. Gyepterületek helyreállítása/fejlesztése gyeptípusoktól függően, legeltetéssel, kaszálással, illetve cserjeirtással, inváziós fajok egyedeinek eltávolításával történhet.

A részletes élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1 pontjánál, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtuk meg.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A területen előforduló közösségi jelentőségű fajok védelmét elsősorban a javasolt élőhelykezelésekkel látjuk biztosíthatónak. Az élőhelykezelések megvalósítása, mint az élőhelyek megőrzésére, területének növelésére, visszaállítására és minőségének javítására irányuló törekvés, önmagában is komplex fajvédelmi intézkedésnek tekinthető. A tervezési területen a jelölő státuszú lepkefajok védelmével kapcsolatban lehet fajvédelmi intézkedéseket megfogalmazni:

- Magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*)

Javasolt a folyamatos erdőborítást biztosító üzemmód választása az élőhelyét adó cseres-tölgyesekben és erdőssztyepp tölgyesekben. A legfontosabb erdőkezelői teendő az inváziós fásszárúak visszaszorítása, a csertölgy jelenlegihez hasonló arányú jelenlétének biztosítása, az állományszerkezeti jellemzők javítása.

- Díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*)

A tervezési terület erdőterületein elengedhetetlen a faj számára megfelelő erdőszegélyek és erdei utak, nyiladékok megléte, főként a kőris (*Fraxinus* spp.) és a fagyal (*Ligustrum vulgare*), valamint a lágyszárú-szintben a különböző veronika-fajok (*Veronica* spp.) állandó jelenléte. Ezen javaslatok a fajra elkészült fajmegőrzési tervvel⁵ is összhangban vannak.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) keretében (<http://www.termeszetvedelem.hu/nbmr>) nem zajlik a területen monitorozási tevékenység.

---

⁵ A díszes tarkalepke elkészített fajmegőrzési terve.

http://www.termeszetvedelem.hu/_user/downloads/fajmegorzesi%20tervek/diszes_tarkalepke.pdf

Biotikai alapadatok korábban is rendelkezésre álltak a Bükk Nemzeti Park Igazgatóságának, elsősorban a vegetációra (élőhelytérkép), az edényes flórára, a bogár- és lepkefaunára, valamint a gerinces faunára vonatkozóan. Jelen tervezés során ezek kiegészültek, többek között a közösségi jelentőségű állat- és növényfajok felmérései révén nyert adatokkal.

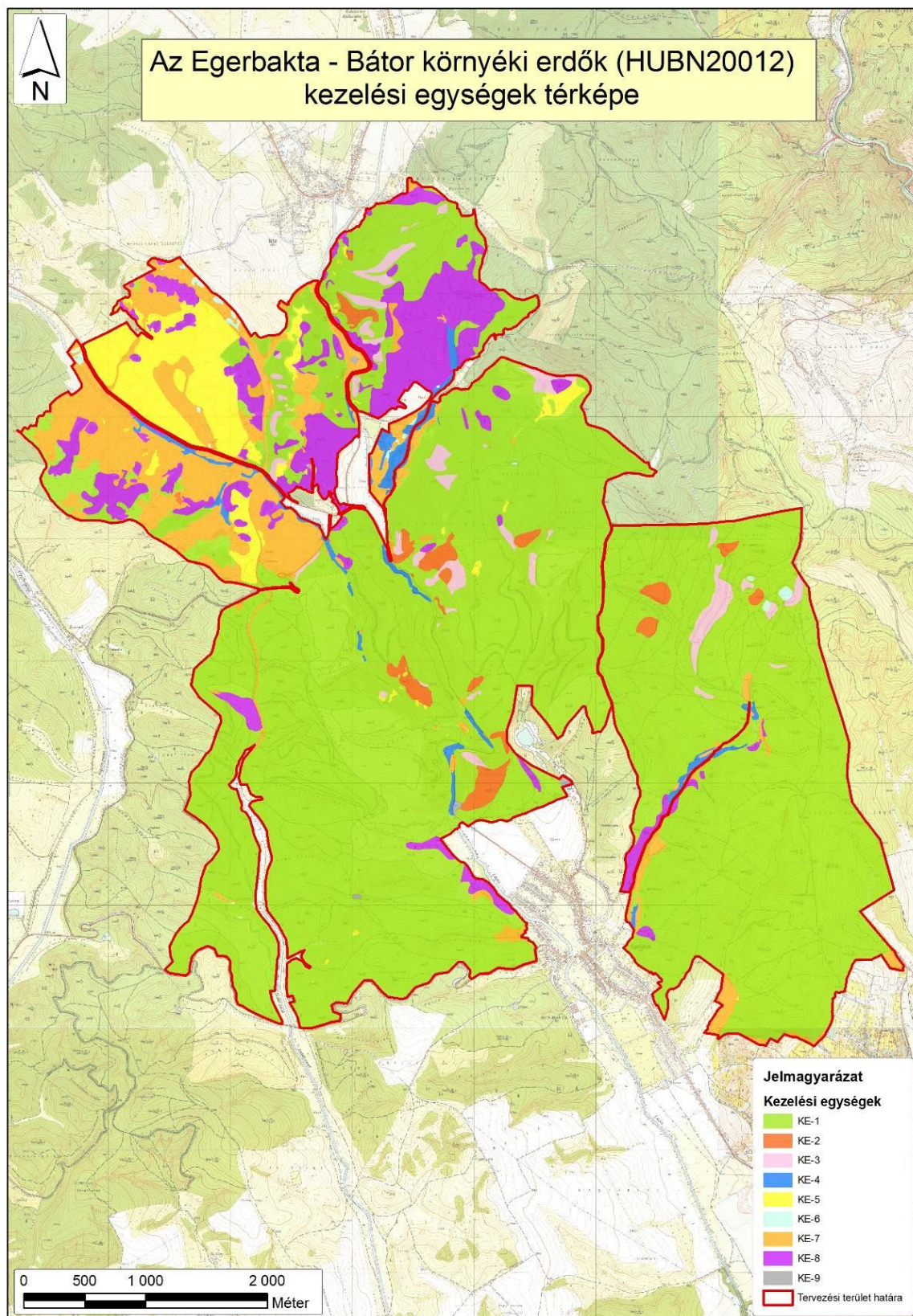
A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozandó, több felmérési, kutatási vizsgálat is folyt a területen:

- A leánykökörcsin és a Janka-tarsóka állományainak felmérése, a fajok által preferált élőhelyfoltok teljes bejárásával (sziklagyepek, sztyepprétek, félszáraz gyepek, melegkedvelő tölgyesek).
- A xilofág és szaproxilofág bogárfauna felmérése.
- A magyar tavaszi fésűsbagoly és a díszes tarkalepke állományainak felmérése 2015-ben.

A jövőbeli kutatások részben további florisztikai- és faunisztikai alapadatokat kell, hogy eredményezzenek, ám a területen folyó kezelések monitorozását (a kezelések hatásmonitorozását) is szükséges elvégezni. Kiemelt prioritással bír az erdei denevérfajok állományainak feltérképezése is.

3.2.5. Mellékletek

A kezelési egységek lehatárolását mutató térkép (2015):

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megjegyzés: a csillaggal (*) jelölt hrsz.-ok és erdőrészletek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz.-ok	Érintett erdőrészletek
KE-1	Cseres- és gyertyános-tölgyesek (zonális erdők)	1976,42	Bátor: 050/3*, 050/4*, 050/8*, 062/1*, 062/2*, 070/1a*, 070/3*, 079/11*, 079/12*, 079/13*, 079/14*, 079/19b*, 079/20*, 079/4*, 079/5*, 081*, 082/4*, 082/5*, 083*, 088/10*, 088/17, 088/18*, 088/19*, 088/20*, 088/21*, 088/23*, 088/4*, 088/9*, 092/9*, 093/24*, Egerbakta: 0156/1a*, 0156/2, 0156/3*, 0158*, 0160, 0161, 0162, 0163, 0164, 0165, 0166*, 0168*, 0169*, 018/16a*, 018/16d*, 04, 050/2*, 050/3*, 09/3*.	Bátor: 17/B*, 17/E, 17/TI*, 18/A, 22/A, 22/B, 23/A, 23/B, 23/C, 23/D*, 23/E, 24/B*, 24/E*, 24/F*, 24/G, 24/H*, 24/I*, 24/J*, 24/K*, 25/A*, 25/B*, 25/C*, 25/D*, 25/E, 25/F, 25/G*, 25/H, 25/TI1*, 25/TI2*, 25/TN*, 3/E*, 30/B*, 30/D, 30/G, 30/I*, 30/M*, 30/N, 30/Q*, 31/A, 31/B*, 31/C*, 31/D*, 31/F, 31/G*, 32/A, 32/B*, 32/C, 32/G, 32/J*, 32/K*, 32/L*, 32/M*, 32/N, 33/A*, 33/B, 33/D*, 33/F*, 33/G*, 35/A, 35/E, 35/F*, 35/G*, 35/H, 35/NY, 35/TI3*, 36/A*, 36/B, 36/C*, 36/D*, 36/F, 36/TN*, 37/B*, 37/C*, 4/A*, 4/B*, 4/C*, 4/D*, 4/F*, 4/TN*, 44/B, 44/TI*, 6/B*, 6/J, Egerbakta: 1/A*, 1/B*, 1/C, 10/A, 10/B, 10/C, 10/D, 10/E, 10/F, 11/A, 11/B, 12/A, 12/B, 12/C, 12/D, 12/E, 12/F, 12/G, 13/A, 13/B*, 13/C, 13/D, 13/ÚT, 14/A, 14/B, 14/C*, 14/TI*, 14/ÚT, 15/A, 15/B, 15/C*, 15/D, 15/E, 15/ÚT, 16/A, 16/B, 16/D*, 16/ÚT, 17/A, 17/B, 17/C, 17/E*, 17/F, 17/G*,

				17/I, 17/ÚT*, 18/A*, 18/B*, 18/C, 18/D, 18/E, 18/F, 2/A, 2/B, 20/A*, 20/B*, 20/C*, 20/D*, 20/E, 20/F, 20/TN*, 20/ÚT, 21/A, 21/B*, 21/C*, 21/D*, 21/ÚT, 22/A*, 22/B*, 22/C*, 22/D, 22/E, 22/F*, 22/G, 22/H, 22/I, 22/K, 22/L*, 22/ÚT*, 23/A, 23/C*, 23/D, 23/E*, 23/F, 23/G*, 24/A*, 24/B*, 24/C, 24/D, 24/E, 24/F, 24/G*, 24/H*, 24/I, 24/ÚT*, 25/A, 25/B, 25/C, 25/D, 25/E, 25/F, 25/G, 25/ÚT*, 26/A2, 26/B2, 27/A, 27/B*, 27/C*, 27/D, 27/E*, 27/F, 28/A, 28/B*, 29/A, 29/B, 29/C, 29/D, 29/E, 3/A, 3/B, 3/C*, 3/D, 30/A2*, 30/B2*, 31/A*, 31/B*, 31/C*, 31/D, 32/A, 32/B, 32/C*, 32/D, 32/E, 32/F*, 33/A*, 33/B*, 33/C*, 33/TI*, 34/A, 34/B, 34/C*, 34/D, 34/E*, 34/F, 34/G*, 34/H*, 35/A, 35/B, 35/C, 35/D*, 35/E*, 35/F, 35/G*, 35/H2, 36/A, 36/B2, 36/C, 37/A, 37/B, 38/A, 38/B, 38/C, 38/C, 38/D, 38/ÚT, 39/A, 39/B, 39/C, 39/D, 39/E, 39/ÚT, 4/B, 4/C*, 4/D, 4/E, 4/F, 4/TI1*, 4/TI2*, 40/A, 40/B, 40/C, 40/D, 8/A*, 8/B*, 8/C, 8/D, 8/E, 8/F, 8/G, 8/H, 8/TI, 8/ÚT, 9/A, 9/B, 9/C, 9/D, 9/E, 9/TI.

KE-2	Melegkedvelő tölgyesek	38,46	Bátor: 050/3*, 050/4*, 062/1*, 088/21*, Egerbakta: 0156/1a*, 018/16a*, 09/3*.	Bátor: 23/D*, 25/A*, 25/C*, 36/TN*, 4/B*, Egerbakta: 20/B*, 20/C*, 21/B*, 22/A*, 22/B*, 22/C*, 22/F*, 22/L*, 22/ÚT*, 23/C*, 23/D, 23/G*, 24/A*, 27/B*, 27/C*, 27/E*, 31/A*, 31/C*, 32/F*.
KE-3	Mészkerülő erdők	48,39	Bátor: 050/3*, 050/4*, 062/1*, 070/3*, 079/14*, Egerbakta: 0156/1a*, 018/16a*, 09/3*.	Bátor: 17/B*, 17/C*, 24/E*, 24/F*, 24/J*, 25/A*, 25/D*, 31/B*, 32/J*, 32/K*, 36/C*, 36/D*, 37/C, 4/A*, 4/B*, 4/C*, 4/TN*, Egerbakta: 14/C*, 21/B*, 22/A*, 22/B*, 22/C*, 22/F*, 22/ÚT*, 23/C*, 23/D, 24/B*, 24/G*, 24/H*, 25/ÚT*, 28/B*, 31/A*, 31/C*, 32/C*, 32/F*, 33/A*, 33/B*.
KE-4	Ligeterdők	33,65	Bátor: 050/4*, 062/1*, 064/d*, 064/f*, 064/g*, 065*, 066/1a*, 066/1b, 066/1c, 066/2, 066/3, 066/4*, 068*, 069, 070/1a*, 070/2, 070/3*, 074/1, 077*, 084*, 085/1*, 088/18*, 088/24, 088/8*, 089/3*, 089/8*, Egerbakta: 0156/1a*, 0157, 0158*, 0159, 0166*, 0167, 0168*, 0169*, 018/16a*, 018/16d*, 018/16f*, 09/3*.	Bátor: 24/H*, 25/G*, 30/J, 30/L, 30/O*, 30/S*, 31/B*, 31/C*, 31/D*, 34/A*, 5/A, 5/B, 5/D, 5/TI2*, 5/TI3*, 6/H, 6/L, 6/TI1*, Egerbakta: 13/B*, 15/TI*, 20/A*, 21/A*, 21/C*, 21/D*, 23/D, 31/B*, 31/TI*, 33/B*, 34/CE*, 34/H*, 34/VF*, 35/G*.
KE-5	Félszáraz gyepek, sztyepprétek, sztyeppcserjések és borókások	112,01	Bátor: 050/3*, 050/4*, 062/1*, 079/11*, 079/12*, 079/13*, 079/14*, 079/20*, 079/5*, 080*, 088/18*, 088/19*, 088/21*, 088/23*, 088/4*, 092/1*, 092/10*,	Bátor: 17/TI*, 25/D*, 25/TI1*, 32/J*, 33/G*, 36/D*, 36/TN*, 37/C*, 4/B*, 4/F*, 4/TN*, Egerbakta: 14/C*, 14/TI*, 15/C*, 20/B*, 20/C*, 20/D*, 20/TN*, 22/F*, 22/TI,

			092/3, 092/4*, 23/D, 23/G*, 24/ÚT*, 092/5*, 092/8, 3/C*, 8/A*, 8/B*. 092/9*, 093/26*, 093/32*, 093/33*, 093/34, 093/35, 093/36, 093/37*, 093/38*, 093/39, 093/40, 093/41*, 093/42*, 093/43, 093/44*, 093/45*, 093/46*, 093/48, 093/49, 093/50*, 093/51, Egerbakta: 0156/1a*, 0156/3*, 050/2*, 050/3*, 09/3*.
KE-6	Fátlan vizes élőhelyek (tőzegmohás lápok, lápserjések, nádasok, magassásosok, magaskórósok)	5,40	Bátor: 050/4*, 062/1*, 064/d*, 066/1a*, 080*, 081*, 082/2*, 085/2*, 092/5*, 092/7*, Egerbakta: 0156/1a*, 018/16a*, 018/16b, 018/16c.
KE-7	Regenerálódó erdők, cserjések és gyepek	227,34	Bátor: 050/3*, 050/4*, 050/8*, 062/1*, 062/2*, 064/c, 064/d*, 064/f*, 064/g*, 065*, 066/1a*, 066/4*, 068*, 070/1a*, 070/3*, 074/1, 075, 077*, 079/11*, 079/12*, 079/13*, 079/14*, 079/18, 079/19a*, 079/19b*, 079/4*, 079/6*, 080*, 081*, 082/2*, 082/3*, 082/4*, 082/5*, 083*, 084*, 085/1*, 085/2*, 088/14*, 088/18*, 088/19*, 088/2, 088/21*, 088/23*, 088/25, 088/26, 088/4*, 088/6, 088/8*, 089/2, 089/3*, 089/4, 089/5, 089/6, 089/7, 089/8*, 090/3, 090/6, 090/7, 090/8, 092/4*, Bátor: 24/H*, 24/I*, 25/A*, 25/G*, 25/TI2*, 25/TN*, 3/E*, 30/H*, 30/M*, 30/O*, 30/R, 30/S*, 31/B*, 31/C*, 31/G*, 32/E*, 32/J*, 32/L*, 32/M*, 33/A*, 33/G*, 34/A*, 34/B, 35/TI3*, 36/D*, 37/B*, 44/TI*, 5/C, 5/D, 5/TI2*, 5/TI3*, 6/B*, 6/TI2*, Egerbakta: 1/A*, 1/B*, 12/NY, 15/TI*, 17/E*, 17/G*, 17/TN, 18/B*, 20/A*, 20/D*, 20/TN*, 21/D*, 22/F*, 23/D, 29/VF, 31/TI*, 32/TI, 33/C*, 33/TI*, 34/C*, 34/E*, 34/G*, 34/TI2, 34/VF*, 35/G*, 35/TI, 35/VF, 38/TI, 4/TI1*, 40/D.

			092/5*, 092/6, 092/7*, 092/9*, 093/24*, 093/25, 093/26*, 093/32*, 093/33*, 093/37*, 093/38*, 093/41*, 093/42*, 093/44*, 093/45*, 093/46*, 093/50*, Egerbakta: 0156/1a*, 0156/3*, 0168*, 017, 018/16a*, 018/16d*, 018/16f*, 050/1, 050/10, 050/2*, 050/3*, 050/4, 050/5, 050/6, 050/7, 050/8, 050/9, 09/3*.	
KE-8	Erdészeti ültetvények és származékaik	185,90	Bátor: 050/3*, 050/4*, 050/8*, 050/9, 062/1*, 070/1a*, 079/11*, 079/13*, 079/14*, 079/19a*, 079/19b*, 079/20*, 079/6*, 080*, 081*, 082/2*, 082/3*, 082/4*, 083*, 085/1*, 088/10*, 088/11, 088/13, 088/14*, 088/15, 088/16, 088/18*, 088/20*, 088/21*, 088/22, 088/23*, 088/5, 088/7, 088/8*, 088/9*, 089/3*, 092/1*, 092/10*, 092/2, 092/4*, 092/9*, 093/15, 093/16, 093/24*, 093/26*, 093/32*, 093/33*, 093/37*, 093/38*, 093/41*, 093/42*, 093/44-, 093/46*, 093/47, Egerbakta: 0156/1a*, 018/16a*, 09/3*.	Bátor: 17/C*, 24/B*, 24/E*, 24/K*, 25/B*, 25/D*, 28/D, 28/E, 28/G, 28/I, 30/A, 30/B*, 30/C, 30/E, 30/F, 30/H*, 30/I*, 30/K, 30/O*, 30/P, 30/Q*, 31/C*, 31/E, 32/B*, 32/D, 32/E*, 32/F, 32/J*, 32/K*, 32/M*, 32/O, 33/C, 33/D*, 33/E, 33/F*, 33/G*, 33/H, 33/I, 33/J, 33/K, 35/F*, 35/G*, 36/A*, 36/C*, 36/D*, 36/TN*, 37/B*, 37/C*, 4/A*, 4/B*, 4/D*, 4/E, 4/TN*, 6/A, 6/C, 6/D, 6/E, 6/F, 6/G, 6/I, 6/K, 6/TI2*, Egerbakta: 1/B*, 16/D*, 17/D, 17/E*, 17/ÚT*, 23/E*, 30/A2*, 30/B2*, 33/C*, 34/C*, 34/CE*, 35/D*, 35/E*.
KE-9	Utak, bányák, tanyahelyek	2,19	Bátor: 074/2, 079/21, 079/22, 087, Egerbakta: 0156/1a*, 05, 09/3*.	Bátor: 33/EY, 33/H, Egerbakta: 18/A*, 23/TN.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, tehát a területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó. A tervezési terület átfed helyi jelentőségű természetvédelmi területekkel („Tőzegmohás láptavak” (Egerbakta) és a „Bátori Nagy-oldal”), így az ezek természetvédelmi kezelési tervében megjelenő korlátozásokat is figyelembe kell venni.

A gyepterületen a magántulajdonosi forma a domináns, mely kedvezőnek tekinthető az agrártámogatások lehívása szempontjából. Az erdőterületeken az állami tulajdon a jellemző, de a magántulajdonosi forma is meghatározó (7 bejegyzett erdőgazdálkodóval, utóbbi kizárólag Bátor település határában), így a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó vissza nem térítendő kompenzációs támogatás lehívható a területen.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A 2014-2020 közötti időszakra elfogadott új Vidékfejlesztési Program tartalmazza a megadott időszakban igénybe vehető támogatási jogcímeket. A betartandó előírásokat a 2015-2017 között folyamatosan megjelentetett pályázati felhívások tartalmazzák. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatásokról szóló támogatási rendeletek ugyanakkor továbbra is hatályban maradnak, amíg történik belőlük kifizetés - ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

Továbbra is számos olyan jogcím létezik, melynek révén a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben. Ezek közül legfontosabbak a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra; a gazdálkodók a Natura 2000 jogcím mellett jogosultak az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is. Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészek területén felmerülő költségek és jövedelemkiesés ellentételezése céljából a magánjogi erdőgazdálkodók (állami tulajdonosi hányad kevesebb mint 50%) kezelésében lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változó összeg lehet.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodási és az erdészeti, valamint erdő-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos szolgáltatások, természetmegőrzés tematikus előírás csoportokba integrálódnak. Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során (lásd VP-4-10.1.1-15 - Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések). Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, másodlagos erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került (lásd kompenzációs támogatás).

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, vagy a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról készített összefoglaló a tervdokumentáció 7. fejezetében található.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A jelenleg is elérhető támogatási programokkal a terület fenntartó kezelése elvileg megvalósítható (lásd Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó kötelező földhasznosítási előírások). Mivel távlati természetvédelmi célként fogalmaztuk meg a mozaikos élőhelyek fenntartását és fejlesztését (mely együttjárhat nem záródott erdő-gyep struktúrák kialakításával), ez mindenképp nevesítendő a jövőbeli agrár-erdészeti támogatási rendszerekben.

Mivel az állami erdőgazdálkodó a kompenzációs jellegű támogatásokból ki van zárva, javasolt az erdő-környezetgazdálkodási pályázati felhívásoknál olyan speciális forrásokat is nevesíteni, melyek révén az állami erdőgazdálkodó is érdekelt lehet speciális élőhelyvédelmi és/vagy fejlesztési tevékenységek megvalósításában (pl. a jelenleg elérhető szerkezet-átalakítási pályázati felhíváshoz hasonlóan).

3.3.2. Pályázatok

A tervezési terület vonatkozásában speciális, közösségi jelentőségű élőhelyekkel és fajokkal kapcsolatos új természetvédelmi pályázat jelenleg nem érinti és nem is tervezett a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában. Ennek oka elsősorban a saját vagyonkezelésben lévő területek hiánya a tervezési területen.

3.3.3. Egyéb

A baktai láptavak természetvédelmi kezelése elvileg önkéntesek bevonásával is megkezdhető, de ehhez a tulajdonosi kezelő (Egererdő Zrt.) hozzájárulását is be kell szerezni.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban: <http://bnpi.hu/naturaterv>.

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló, tértivevény	Üisz: 34-16/1 /2016 63 levél kiküldése érintetteknek + elektronikus levél (ismert címek esetében)	2016.09.08
Nyomtatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók). A dossziében elhelyeztük a hatályos Natura 2000 gye- és erdőtámogatási rendeleteket, kaszálási bejelentőket).	A fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma (15 db)	2016.09.20
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üisz: 34-16/1/2016	2016.09.20
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 34-16/2/2016	2016.09.20 – 2016.09.27
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	www.bnpi.hu/naturaterv	2016.09.08

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Gazdálkodók, területhasználók (mezőgazdaság)	Magántulajdonosok (37 címzett), 1 hektár feletti érintettség esetén
Erdőgazdálkodók	Állami erdőgazdálkodó (Egererdő Erdészeti Zrt.) és magánerdő gazdálkodók (7 bejegyzett gazdálkodó)
Vadgazdálkodók	Vadásztársaságok (3 bejegyzett vadgazdálkodó)
Vízgazdálkodó	Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság
Önkormányzatok	- Bátor község önkormányzata - Egerbakta község önkormányzata
Bányászatra jogosult	Colas Északkő Kft.
Hatóságok	nevesítve: Heves Megyei Kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztály

	• Heves Megyei Kormányhivatal Élelmiszerlánc-biztonsági és Földművelésügyi Főosztály • Heves Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály • Egri Járási Hivatal Földhivatali Osztály • Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály • Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal - Heves Megyei Kirendeltsége
Civil szervezetek, köztisztviselők	• Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Bükk Helyi Csoportja • Magyar Természetjáró Szövetség • Nemzeti Agrárkamara Heves megyei Igazgatósága • Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetsége • OMVK Heves Megyei Területi Szervezete • Eger Vidék Kincsei Egyesület (LEADER)
Kezelők, egyéb szolgáltatók	• ÉMÁSZ Hálózati Kft. • FGSZ Földgázszállító Zrt. • MOL Magyar Olaj és Gázipari Nyrt. • Közlekedésfejlesztési Koordinációs Központ
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya BO/16/14301-2/2016. ügyiratszámom kiadott véleményében jelezte, hogy „a fenntartási tervben megfogalmazott kezelési javaslatok, stratégiák, elősegítik a természetvédelmi célkitűzések megvalósítását. A Főosztály a fenntartási tervben foglaltakkal egyetért, annak elfogadását támogatja, azzal kapcsolatosan további megjegyzést nem tesz.”

A Heves Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztálya 10.161/2016. ügyiratszámom az alábbi véleményt adta: „A Natura 2000 terület fenntartási tervének egyeztetési dokumentációját megvizsgáltam, s megállapítottam, hogy a fenntartási tervben foglalt földvédelmi érdekeket nem sértene, ezért a tervdokumentáció elfogadását javaslom, ellenvetésem, kifogásom nincs.”

Az Egeredő Erdészeti Zrt. az egyeztetési tervdokumentációt jelenlegi szerkezetében alkalmatlannak tartja az uniós cél elérése érdekében. A tervdokumentáció több pontjával kapcsolatosan gazdálkodói ellenvéleményt fogalmaz meg, a tervben szereplő korlátozások döntő részét aránytalannak tekinti (pl. a holtfa mennyiségére, hagyásfa csoportok térmértékére,

időbeli korlátozásokra, vágáskor emelésre, üzemmód váltásra, útépitési tilalomra megfogalmazott javaslatokat). A korlátozások kötelezővé tétele nemzetgazdálkodási kárt okozna.

A tervkészítő az egyeztető fórumon is hangsúlyosan kiemelte, hogy a Natura 2000 fenntartási terv kötelező előírásokat nem fogalmaz meg. A természetvédelmi javaslatokat a körzet erdőtervezésekor szükséges érvényesíteni, jelen tervdokumentáció ehhez szakmai háttéranyagot nyújt (pl. a jelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelyek ökológiai igényeihez, természetvédelmi állapotához igazodó térségi tervezés elősegítésével).

Az Országos Magyar Vadászkamara Heves megyei Területi Szervezete a Natura 2000 fenntartási terv 1.7.4. „*Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek*” fejezet pontosítását adta a hatályba lépett 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján. A vadgazdálkodásra vonatkozóan további két javaslatot fogalmazott meg: (1) két kezelési egységnél a (KE-2, KE-5) a szórók, szóók és etetőhelyek” kihelyezésénél a teljes tiltás helyett a nemzeti park igazgatósággal való egyeztetett előírás-javaslatot támogatja; (2) kis kiterjedésű, nagyobb zonális erdőkbe illeszkedő foltszerű élőhelyeknél (lásd KE-2 melegkedvelő tölgyesek) a vadlétszám csökkentésére való javaslatot nem tartja életszerűnek.

A tervkészítő az érdekvédelmi szerv indoklását elfogadja, ennek megfelelően a tervdokumentációban módosításokat eszközölt.

Az FGSZ Zrt. Miskolci Földgázszállító Üzem elektronikus levélben jelezte, hogy a korábbi – a szolgáltatót érintő másik Natura 2000 területnél (Szentkúti Meszes tető – HUBN20055) tett – nyilatkozatát fenntartja.

A tervkészítő a szolgáltatókra vonatkozó javaslatait a terv 3.2 fejezetében külön is kiemelte (ezek az előírás-javaslatok az ingatlanok karbantartására, esetleges felújítására vonatkoznak).

4. Felhasznált irodalom

- Boros Á. (1924): Az egerbaktai és keleméri mohalápok növényzete. – Magy. Bot. Lapok 23: 62–64.
- Boros Á. (1964): A tőzegmoha és a tőzegmohás lápok Magyarországon. – Vasi Szemle 18: 53–68.
- Bölöni J., Molnár Zs., Kun A. (szerk.) (2011): Magyarország élőhelyei. A hazai vegetációtípusok leírása és határozója. ÁNÉR 2011. MTA ÖBKI, pp. 441.
- Dövényi Z. (szerk.) (2010): Magyarország kistájainak katasztere, az első kiadást szerkesztette: Marosi S. és Somogyi S., Második, átdolgozott és bővített kiadás, Budapest: MTA Földrajztudományi Kutatóintézet. ISBN 978-963-9545-29-8.
- Dulai S. – Vojtkó A. (1991): Az egerbaktai tőzegmohasláp állapotfelmérése, összefüggésben az ökológiai adottságokkal. – Fol. Hist-nat. Mus. Matr. 16: 45-70.
- Ficsor M. (2014): Contribution to the freshwater Mollusc Fauna of Northern Hungary and the Northern Great Plain. Part II.: Bivalvia. – Acta Biol. Debr. Oecol. Hung. 32: 51–65.
- Frank T. (2000): Természet – Erdő – Gazdálkodás. – Az MME Könyvtára: 16.
- Haraszty L. (szerk.) (2014): Natura 2000 fajok és élőhelyek Magyarországon. - Pro Vértes Természetvédelmi Közalapítvány, Csákvár, 956 pp. ISBN: 9789630888530
- Harka Á. – Sallai Z. (2004): Magyarország halfaunája. Nimfea T. E., Szarvas. 269 pp.
- Harka Á. – Szepesi Zs. (2005): A Laskó és az Eger-patak vízrendszerének halfaunisztikai vizsgálata. – Halászat 98 (3): 112-119.
- Havasi Norbert (szerk.) (2012): Heves megye helyi jelentőségű védett természeti értékei. Kaptárkő Természetvédelmi és Kulturális Egyesület, Eger.
- Juhász L. (1961): *Eriophorum gracile* Koch, a hazai flóra új növénye. – Bot. Közlem. 49: 114.
- Juhász L. (1963): Az egerbaktai tőzegmohás láp. – Term.tud. Közlem. 94:519-520.
- Juhász P., Kiss B. és Müller Z., (2009): Faunistical data to complete the nationwide occurrence of Thick Shelled River Mussel (*Unio crassus* Retzius, 1788). – Folia historico-naturalia Musei Matraensis 33: 53–59.
- Kárász I. (1991): A Bátori Nagyoldal növényzete és természetvédelmi értékelése. – Természetvédelmi Közlemények 1: 49-63.
- Kárász I. (1992): Eredményes mentési akció az egerbaktai tőzegmohás lápon. - Természetvédelmi Közlemények 2: 41-42.
- Lájer K. (1998): Bevezetés a magyarországi lápok vegetáció-ökológiájába. – Tilia 6: 84-238.
- Marosi S. – Somogyi S (szerk.) (1990): Magyarország kistájainak katasztere I-II. MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest.
- Megyeri J. (1965): Összehasonlító hidrobiológiai vizsgálatok a keleméri és az egerbaktai *Sphagnum*-lápokon. – Acta. Acad. Paedagog. Szeged. 1962: 115–125.
- Nagy J. – Réti K. (2003): Two subassociations of the Salici cinereae-Sphagnetum recurvi (Zólyomi 1931) Soó 1954. - Acta Botanica Hungarica 45 (3–4): 355–363.
- Pócs T. (1963): Egy északi növényfaj, a *Lysimachia thyrsiflora* hazánkban. – Acta Acad. Paedagog. Agriensis 9: 249-251.
- Siller I., Dima B., Albert L., Vasas G., Fodor L., Pál-Fám F., Bratek Z. és Zagyva I. (2006): Védett nagygombafajok Magyarországon. Mikológiai Közlemények, Clusiana 45 (1-3): 3-158.
- Szepesi Zs. – Harka Á. (2010): Változások a Laskó patak halfaunájában. – Pisces Hungarici 4: 83-88.
- Szurdoki E. – Nagy J. (2002): *Sphagnum* dominated mires and *Sphagnum* occurrences of North-Hungary. – Fol. Hist-nat. Mus. Matr. 26: 67-84.
- Szurdoki E. – Ódor P. (2004): Distribution and expansion of *Sphagnum fimbriatum* in Hungary. – Lindbergia 29: 136-142.
- Szurdoki E. (2002): Peat mosses of north Hungary. Studia bot. hung. 34: 55-79.

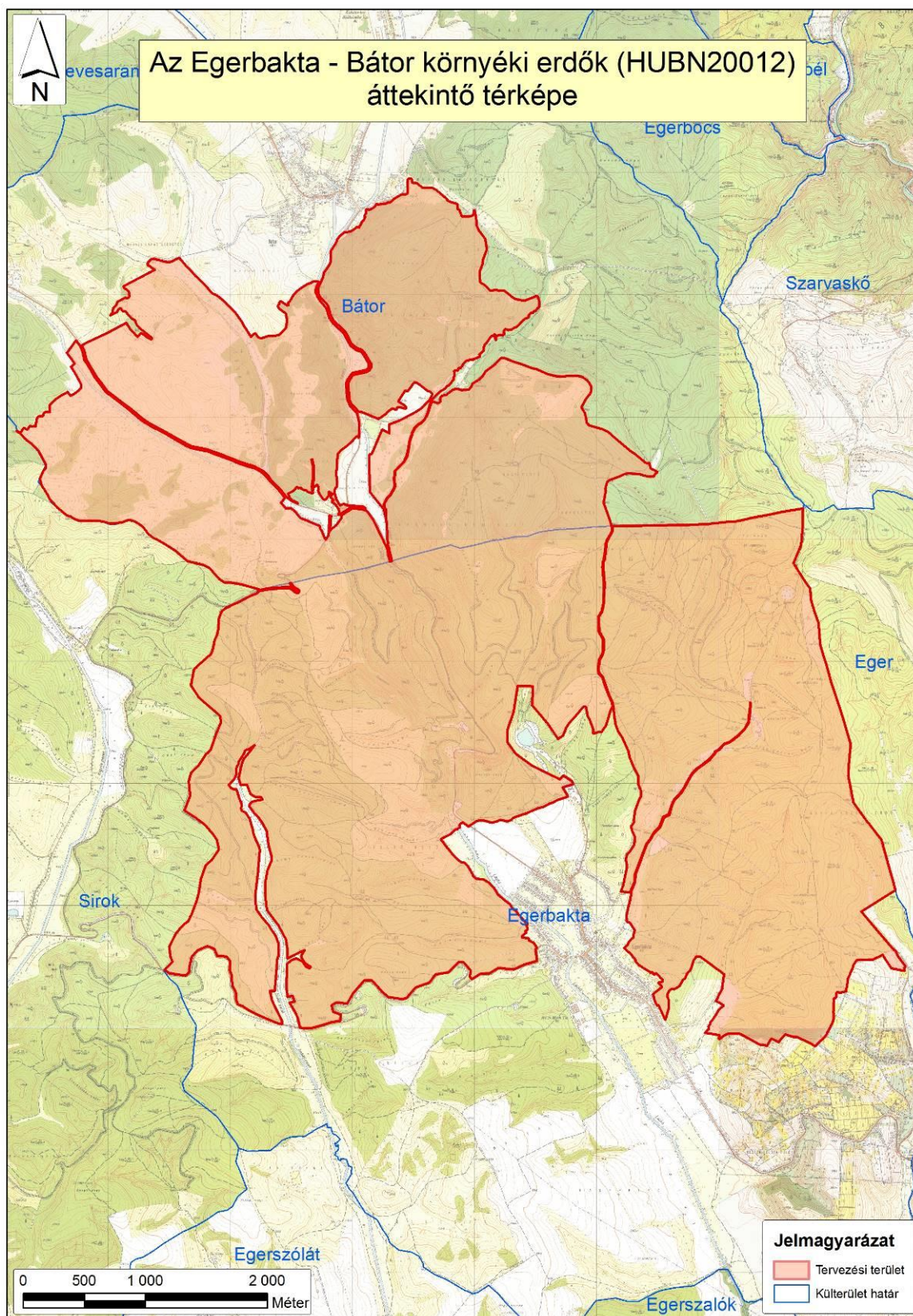
Vojtkó A. (2001): A Bükk hegység flórája. – Sorbus 2001 Kiadó, Eger.
Zólyomi B. (1931): A Bükkhegység környékének Sphagnum lápjai. –Bot. Közlem. 28: 89-121.
Földművelésügyi Minisztérium (szerk.) (2014): Útmutató a Natura 2000 fenntartási tervek készítéséhez. Budapest (kézirat).

Világháló helyek:

https://www.nebih.gov.hu/szakteruletek/szakteruletek/erdeszeti_igazgatosag/erdeszet_szakteruletek/erdotervezes/korz_erd
<https://www.mepar.hu/mepar/>
<http://ova.info.hu/ujvgtajak.html>
<http://www.utadat.hu/>
<http://www.vizugy.hu/index.php?module=vizstrat&programelemid=149>
<http://turistautak.hu/>
<http://www.novenyzetiterkep.hu>
http://bd.eionet.europa.eu/activities/Natura_2000/reference_portal
<http://natura2000.eea.europa.eu>
http://portal.nebih.gov.hu/documents/10182/430456/Tarnaleleszi_erdotervezesi_korzet_Natura_2000_elovizsgalati_dokumentacio_es_nyilatkozat.pdf/0184b987-db1f-497f-94fc-6440a57e4e0d

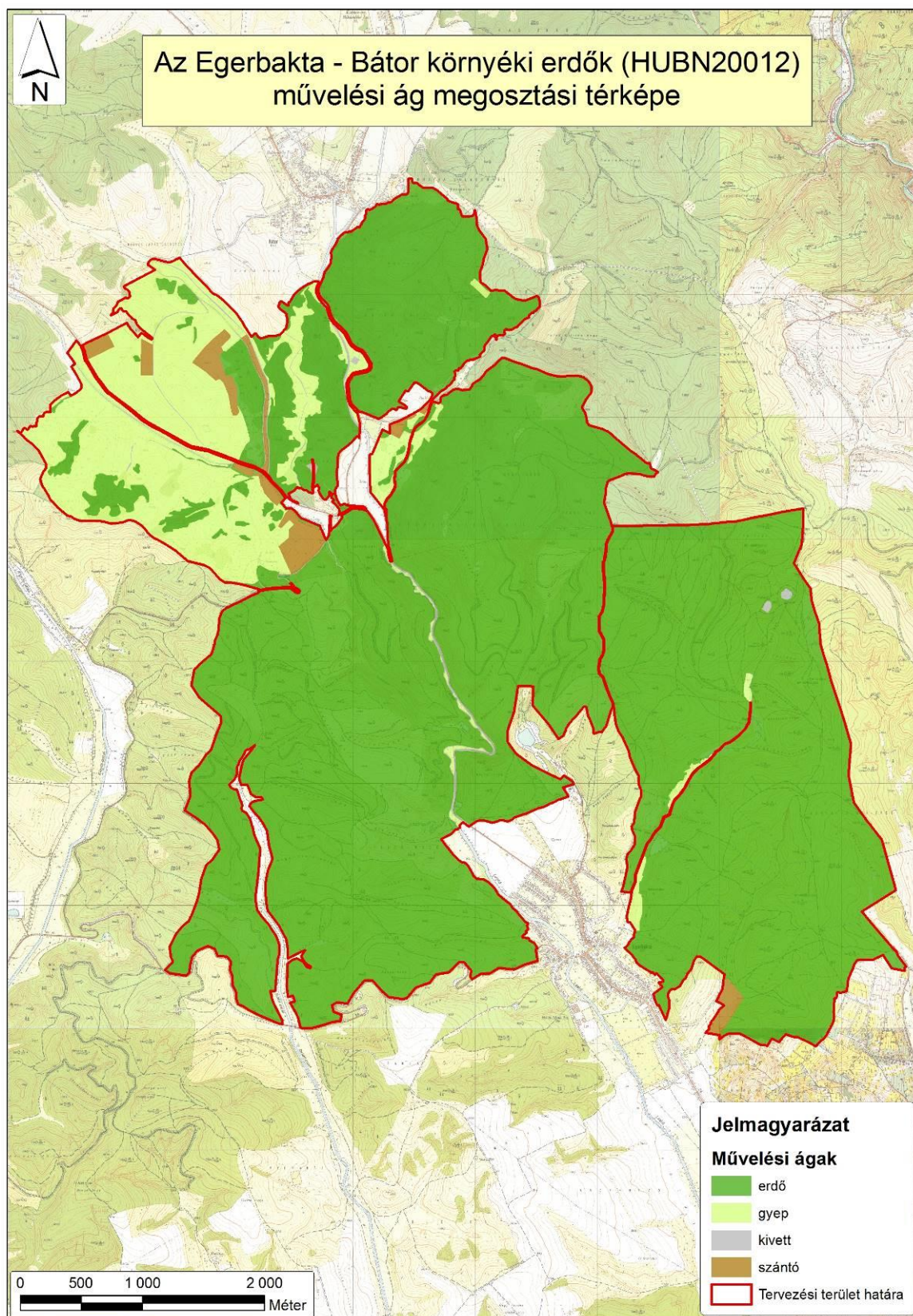
5. Térképek

- 1) A tervezési terület áttekintő térképe
- 2) A tervezési terület ingatlan-nyilvántartási térképe
- 3) A tervezési terület művelési ág megoszlási térképe
- 4) A tervezési terület erdészeti térképe
- 5) Az országos ökológiai hálózat térképe
- 6) A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján)
- 7) A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe

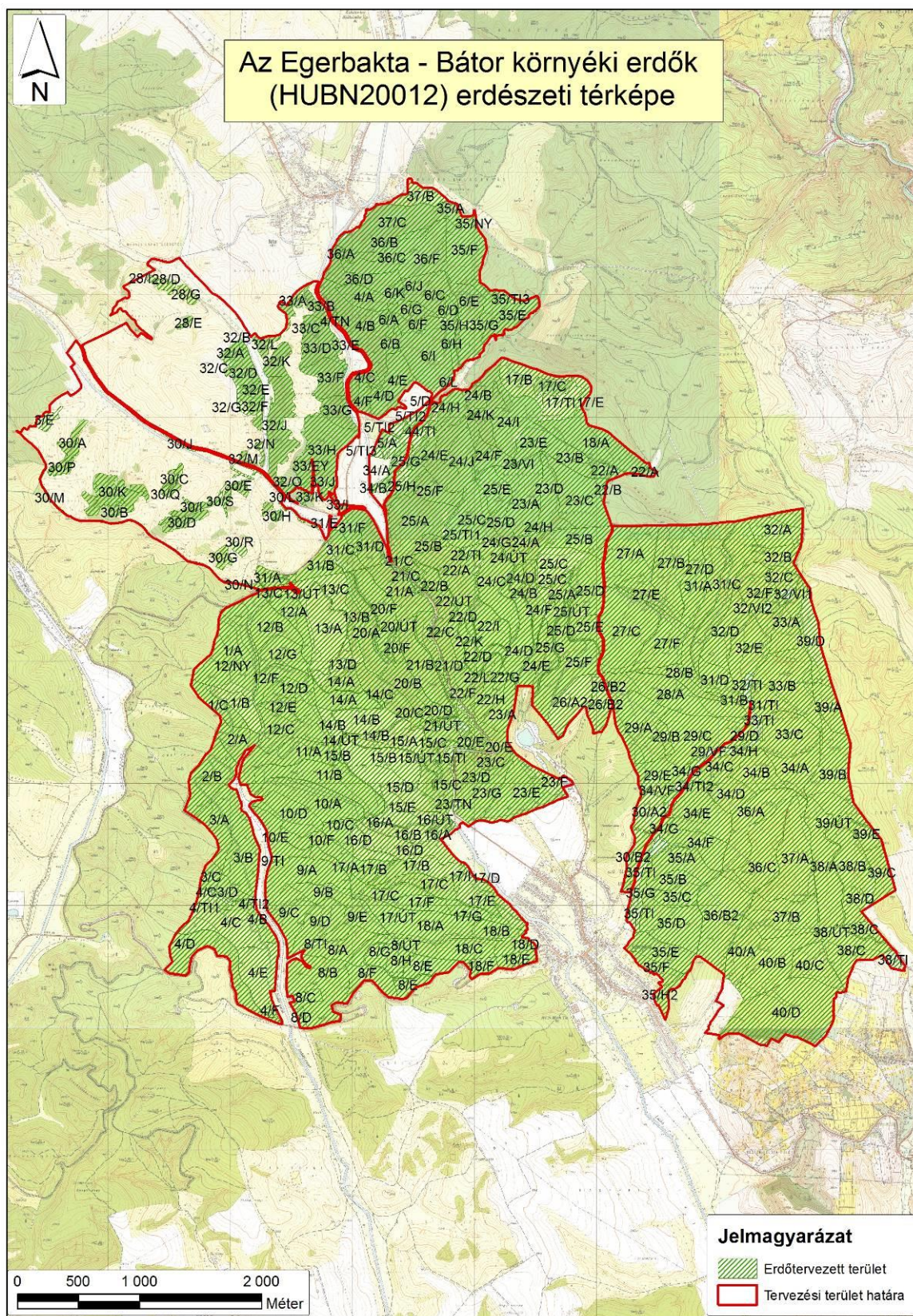

1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe (2015)

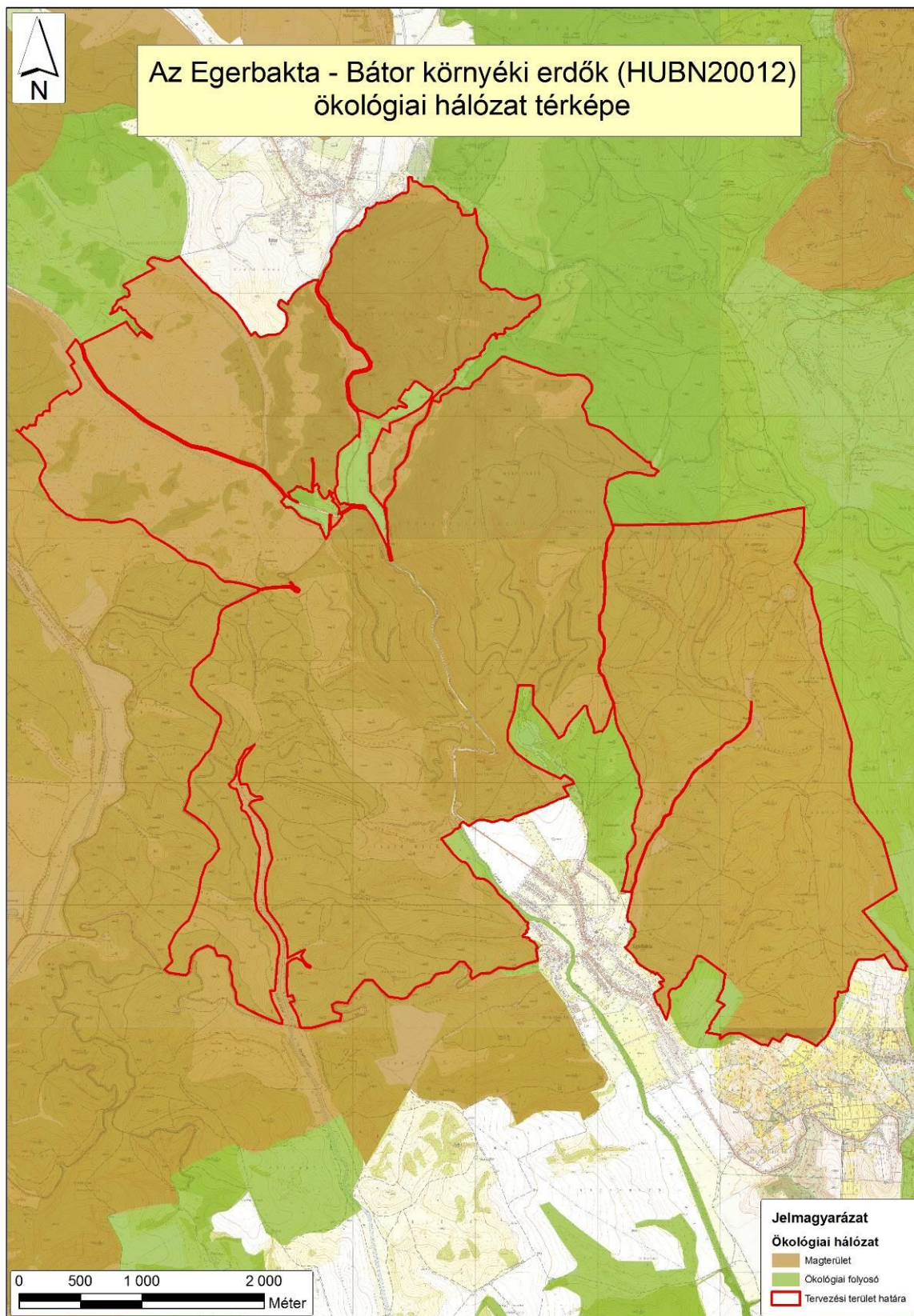

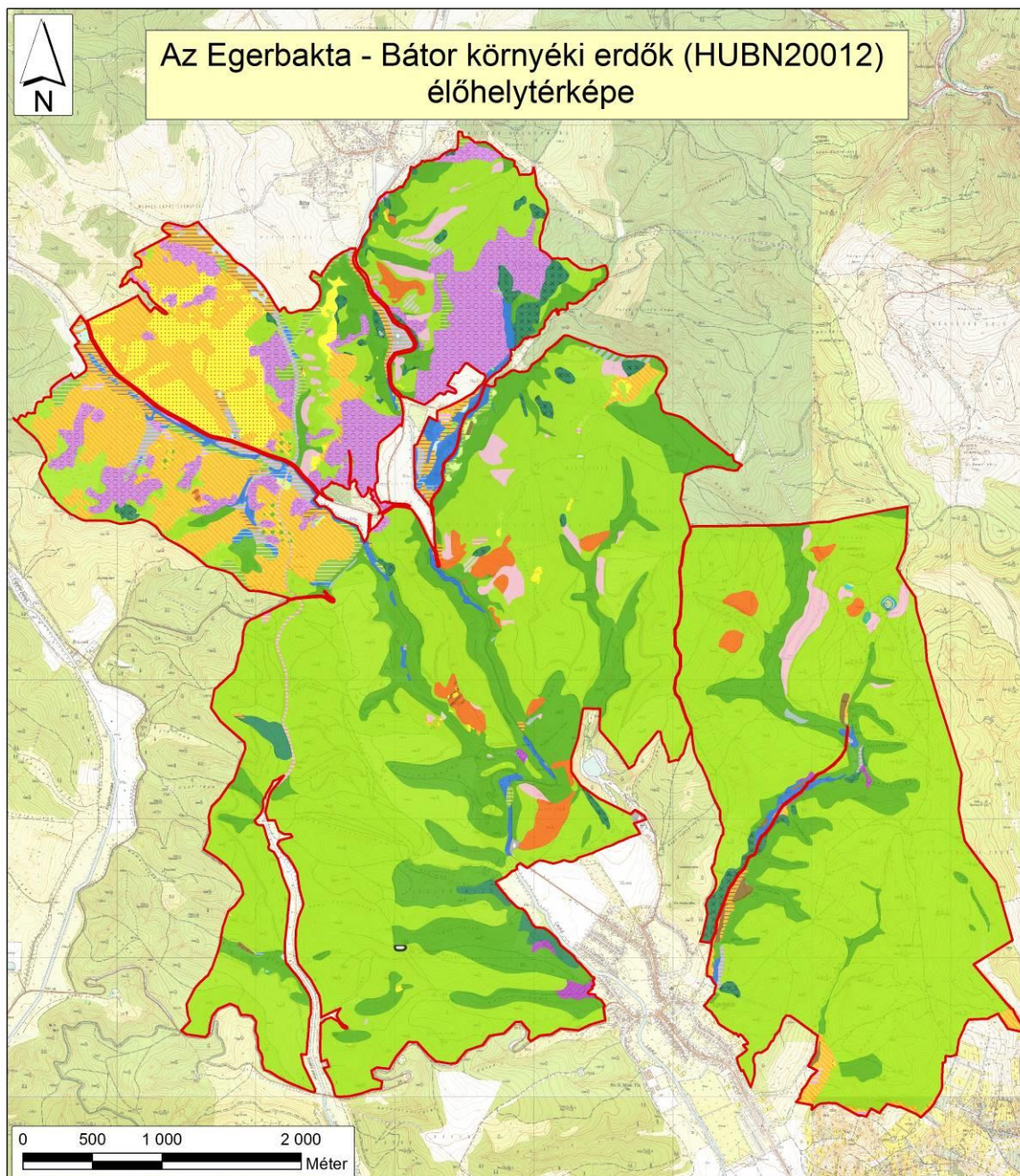
3. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe (2015)

4. ábra: A tervezési terület erdészeti térképe (2015)

5. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe (2015)

Jelmagyarázat

Élőhelytérkép

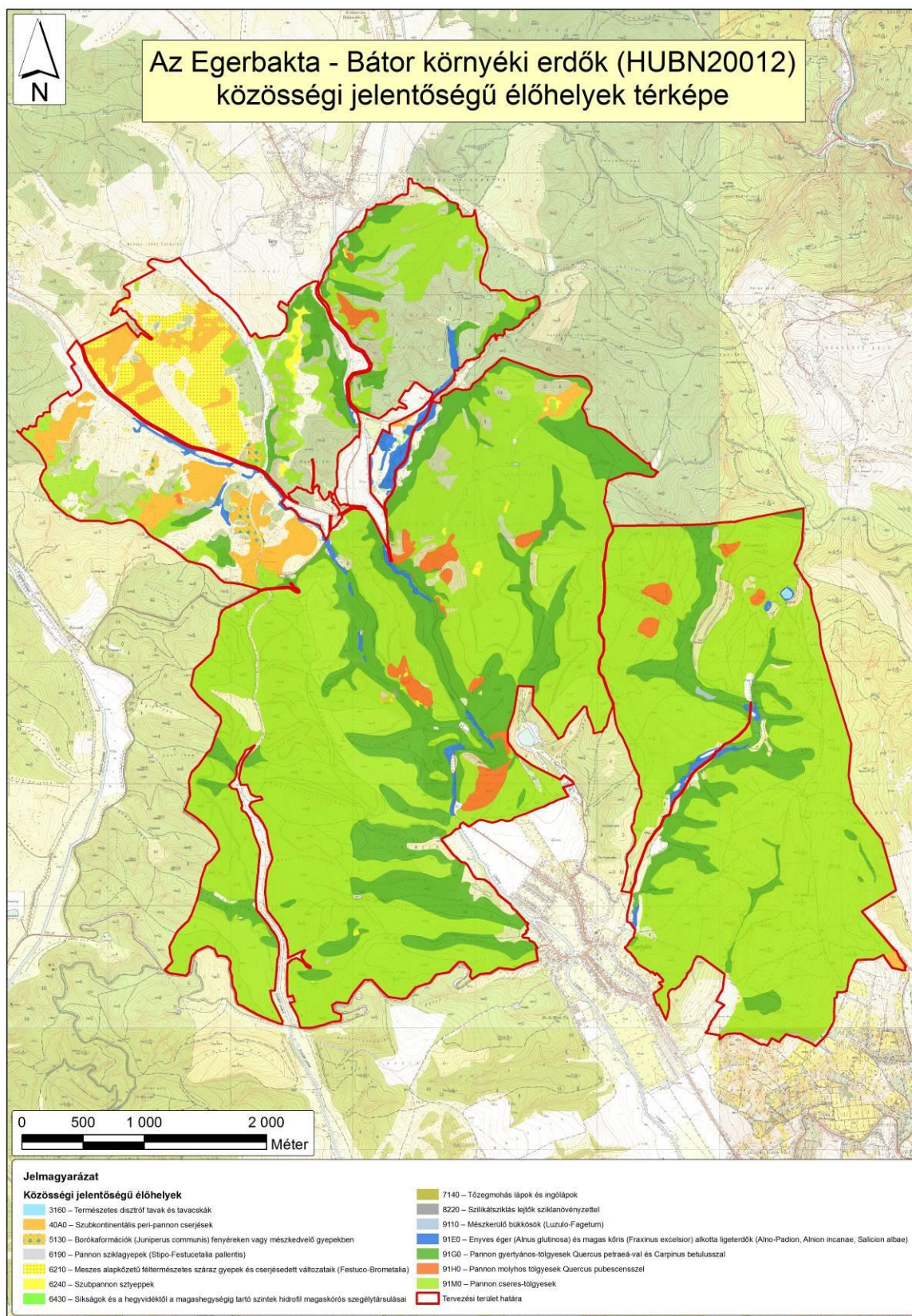
Á-NÉR 2011 alapján

- B1a – Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikakások
- B2 – Harmatkásas, békabuzogányos, pántikafüves mocsári-vízparti növényzet
- B5 – Nem zombékoló magassásrétek
- C23 – Tőzegmohás átmeneti lápok és tőzegmohalápok
- D6 – Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet
- E2 – Vörös cserkeszes rétek
- G3 – Nyílt szilikátszlaggyepek és törmelékletjők
- H3a – Köves talajú lejtősztyepek
- H4 – Erdősztyeprétek, fűszáraz intásrétek, száraz magaskórósok
- I4 – Árméktűző nyílt sziklanövényzet
- J1a – Fűzlápok
- J5 – Égerligetek
- K2 – Gyertyános-kocsánytalan tölgyesek

- K7a – Mészkerülő bükkösök
- K7b – Mészkerülő gyertyános-tölgyesek
- L1 – Mész- és melegkedvelő tölgyesek
- L2a – Cseres-kocsánytalan tölgyesek
- L4a – Zárt mészkerülő tölgyesek
- L4b – Nyílt mészkerülő tölgyesek
- M1 – Molyhos tölgyes bokorerdők
- M6 – Sztyepecserjések
- M7 – Sziklai cserjések
- OB – Jellegtelen üde gyepek
- OC – Jellegtelen száraz-fűszáraz gyepek
- P2a – Üde és nedves cserjések
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- P2bN – Borókásodó szárazgyepek
- RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

- RC – Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők
- RDb – Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
- S1 – Ültetett akácok
- S4 – Ültetett erdei- és fekete fenyvesek
- S5 – Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek
- T10 – Fiatal parlag és ugar
- U4 – Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók
- U5 – Meddőhányók, földdel már befedett hulladéklerakók
- U6 – Nyitott bányafelületek
- U9d – Kisvizek
- U9Nláp – Láptavak
- U10 – Tanyák, családi gazdaságok
- U11 – Út- és vasúthálózat
- Tervezési terület határa

6. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (Á-NÉR 2011 alapján, 2015)

7. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura 2000) élőhelytérképe (2015)

6. Fotódokumentáció

- 1) kép: A legjelentősebb kiterjedést a cseres- és gyertyános-tölgyesek érik el a tervezési területen (KE-1)

- 2) kép: Molyhos tölgyes bokorerdő és sztyepprét mozaikja az Orosz-vár délnyugati oldalában (KE-2, KE-5)

3) kép: Mészkerülő bükkös a Szénkő-völgy oldalában (KE-3)

4) kép: Mészkerülő tölgyes a Büdös-kő oldalában (KE-3)

a.,

b.,

5) kép: (a.,) Völgytalpi égeres az Örvény-völgyben (KE-4) és (b.,) madárbirses sziklai cserjés a Pásztor-bércen (KE-5)

6) kép: Félszáraz gyepek a bátori Pipis-tetőn (KE-5)

7) kép: Sziklagyep és sztyepprét az Orosz-vár délnyugati oldalában (KE-5)

8) kép: Borókás szárazgyep a bátori Szónya-dűlőn (KE-5)

9) kép: Üde mohás sziklai növényzet édesgyökerű páfránnyal a Pásztor-bérc északkeleti oldalában

10) kép: A baktai láp fűzcsérjés, magassásos zónája (KE-6)

7. Összefoglaló a 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról a Natura 2000 fenntartási tervek Agrártámogatások fejezetéhez

A Közös Agrárpolitika (KAP) 2013. évi reformja még nagyobb hangsúlyt fektetett arra, hogy a mezőgazdaság és a természetvédelem érdekei közeledjenek egymáshoz. A biotikus és abiotikus környezet védelme és megőrzése egy hosszútávon fenntartható mezőgazdaság, valamint a biztonságos és egészséges élelmiszer termelés alapja – mindezek prioritást élveztek az Unió egyik legnagyobb politikájának újragondolásánál.

Az alábbiakban elsősorban azok a támogatások kerülnek felsorolásra – rövid leírásokkal – amelyek közvetlenül vagy közvetve hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a Natura 2000 területek állapota megőrződjön és/vagy javuljon, illetve jellegük miatt mindenképpen hatással lehetnek a Natura 2000 területekre.

KAP I. pillér Közvetlen támogatások

1.) Alaptámogatás

A támogatás célja:

A támogatás célja a mezőgazdasági termelők területalapon megvalósuló jövedelemstabilizációja. A támogatás révén a termelési, éghajlati illetve piaci folyamatokból fakadó negatív hatások következtében megjelenő jövedelemcsökkenés hatásának mérséklésére nyílik mód.

A támogatás igénybevételének feltételei:

Az igénybevétel feltételeit az *Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott egységes területalapú támogatás, valamint az ahhoz kapcsolódó átmeneti nemzeti támogatás igénybevételével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 5/2015. (II. 19.) FM rendelet* tartalmazza.

A közvetlen kifizetéseket minimum korlátja:

- legalább 1 hektár SAPS jogosult terület megléte,
- vagy ha a támogatást kérelmező állatokra vonatkozó termeléshez kötött támogatásban részesül, de nincs 1 ha SAPS jogosult területe, akkor 100 EUR támogatás a minimumküszöb.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az **egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) FM rendelet)** keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmekre vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján, 145 euró (45 800Ft).

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot

megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg.

2.) Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás (zöldítés)

A támogatás célja:

Az éghajlat és környezet szempontjából előnyös gyakorlatok kötelező előírásának célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők nagyobb mértékben járuljanak hozzá a környezeti és természeti erőforrások megőrzéséhez.

A támogatás igénybevételének feltételei:

A támogatás igénybevételének részletes feltételeit az éghajlat és környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra nyújtandó támogatás igénybevételének szabályairól, valamint a szántóterület, az állandó gyepterület és az állandó kultúrával fedett földterület növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapotban tartásának feltételeiről szóló 10/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza.

Támogatásra jogosult az egységes területalapú támogatást igénylő, a tárgyévben egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelő.

Mentességi feltételek

A zöldítési gyakorlatok betartása alól általános mentességet élveznek az ökológiai gazdálkodást folytató mezőgazdasági termelők és a mezőgazdasági kistermelői támogatásban részesülő gazdálkodók. Továbbá bizonyos feltételek teljesülése esetén az egyes előírások betartása alól is mentesülhet az érintett gazdálkodó, melyre vonatkozóan a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapít meg szabályokat.

Teljesítendő előírások:

Az előírások három gyakorlatot fednek le:

- állandó gyepterületek fenntartása,
- növénytermesztés diverzifikálása
- ökológia jelentőségű terület (EFA) kijelölése a mezőgazdasági területeken.

Állandó gyepterületek fenntartása:

Állandó gyepek az a terület minősül, ahol a gyepet vagy egyéb takarmánynövényt vetés nélkül vagy vetéssel termesztik és a mezőgazdasági üzem vetésforgójában legalább öt évig nem szerepel. Az állandó gyepek minősített területek fedvényként lehatárolásra kerülnek a Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszerben (MePAR), mely fedvény évenként felülvizsgálatra kerül.

Az állandó gyepterületek részét képezi a *környezetileg érzékeny állandó gyepek* csoportja, melybe jelenleg Magyarországon a Natura 2000 védettség alatt álló gyepek tartoznak. A környezeti szempontból érzékeny gyepterületek feltörésére kizárólag az illetékes nemzeti park igazgatóságok írásos hozzájárulásával van lehetőség.

Az állandó gyepek összterületét tagállami szinten kell biztosítani. Amennyiben az állandó gyepterületek aránya a 2015. évben megállapított referencia arányhoz (12,57 %) képest 5%-nál nagyobb mértékben csökken, visszaállítást kell elrendelni. A visszaállítási kötelezettséget a jogszabályban foglalt eljárás alapján a Magyar Államkincstár állapítja meg. Natura 2000 gyepek engedély nélküli feltörése esetén a referencia aránytól függetlenül visszaállítási kötelezettséget határoz meg a területileg illetékes kormányhivatal.

Terménydiverzifikáció:

Azok a gazdálkodók, akik

- 10 és 30 hektár közötti szántóterülettel rendelkeznek legalább két különböző növénykultúrát kötelesek termeszteni. A termesztett növénykultúrák közül a legnagyobb területet elfoglaló növénykultúra részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 75%-át;
- 30 hektárt meghaladó nagyságú szántóterülettel rendelkeznek legalább három különböző növénykultúrát kötelesek termeszteni. A termesztett növénykultúrák közül a legnagyobb területet elfoglaló kultúra részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 75%-át, a két legnagyobb területet elfoglaló növénykultúra együttes részaránya nem haladhatja meg a teljes szántóterület 95%-át.

Terménydiverzifikáció szempontjából az adott táblán az a növény vehető figyelembe, amelyik május 1-től szeptember 30-ig terjedő időszakban a leghosszabb ideig van a területen. A növénykultúrák különbözőségét a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet határozza meg.

Ökológiai jelentőségű területek kijelölése:

A 15 hektár fölötti szántóterületen gazdálkodók kötelesek szántóterületük legalább 5 %-ának megfelelő kiterjedésű ökológia jelentőségű terület kijelölni.

Ökológiai jelentőségű területnek (EFA) a következők tekinthetők:

- paragon hagyott terület (amennyiben a pihentetési időszak legalább 2017. január 1. napjától augusztus 31. napjáig tart);
- terasz;
- tájelem (fás sáv, magányosan álló fa, fa- és bokorcsoport, táblaszegély, kis kiterjedésű tó, kunhalom, gémeskút);
- vízvédelmi sáv (folyóvíz és állóvíz melletti) és táblaszegély;
- erdőszélek mentén fekvő támogatható sáv (termeléssel vagy termelés nélkül);
- rövid vágásfordulójú fás szárú energetikai ültetvény;
- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételeének részletes szabályairól szóló 88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet és az 1305/2013/EU rendelet és a Erdősítés támogatása című VP5-8.1.1.-16 kódszámú felhívás alapján erdősített terület (a továbbiakban: erdősített terület)), mely 2008. évben még támogatható területnek minősült az egységes területalapú támogatás tekintetében;;
- ökológiai jelentőségű másodvetés;
- nitrogénmegkötő növényekkel bevetett terület.

A célterületként elszámolható területnek nem kell feltétlenül támogatható területnek lennie. Lehetőség van továbbá a szomszédos, nem saját kezelésben lévő EFA területek elszámolására is, amennyiben annak vagyonkezelője nem jelzi, hogy nem járul hozzá az adott terület EFA-ként való elszámolásához.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmek vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján, 81 euró (25 200 Ft).

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg.

3.) Területalapú termeléshez kötött támogatások

A támogatás célja:

A termeléshez kötött támogatások célja az egyes érzékeny ágazatok célzott támogatása. Ezen ágazatok esetében a piaci helyzet vagy a termelési sajátosságok alapján válik szükségessé külön források biztosítása. E jogcímek keretében azon termelők jutnak – az alaptámogatáson és a zöldítési támogatáson felül - többlettámogatáshoz, akik a tárgyévben érdemi és ténylegesen megvalósuló termelést végeznek.

A támogatás igénybevételének feltételei:

A támogatás igénybevételének részletes feltételeit a *termeléshez kötött közvetlen támogatások igénybevételének szabályairól* szóló 9/2015. (III. 13.) FM rendelet tartalmazza.

Termeléshez kötött közvetlen támogatás az alábbi támogatási jogcímekre vehető igénybe:

- a) rizstermesztés támogatása,
- b) cukorrépa termesztés támogatása,
- c) zöldségnövény termesztés támogatása
- d) ipari zöldségnövény termesztés támogatása,
- e) extenzív gyümölcstermesztés támogatása,
- f) intenzív gyümölcstermesztés támogatása
- g) szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása,
- h) szálal fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása,
- i) ipari olajnövény termesztés támogatása.

Fő szabály szerint az egyes jogcímek esetében a támogatható terület nagyságának legalább egy hektárnak kell lenni. Kivéve a zöldségnövény termesztés támogatását valamint az extenzív és az intenzív gyümölcstermesztés támogatását, ahol a támogatható terület nagysága 0,3 hektár, de az egységes területalapú támogatási kérelem alapján jóváhagyott területnek legalább egy hektárnak kell lenni.

Támogatásra jogosult az egységes területalapú támogatást igénylő, a tárgyévben egységes kérelmet benyújtó mezőgazdasági termelő.

Kérelem benyújtása:

A támogatási kérelmek benyújtására évente az egységes kérelem (22/2016. (IV. 5.) keretében van lehetőség elektronikus úton.

A támogatás összege:

A támogatás összege évenként kerül meghatározásra a beérkezett kérelmek arányának megfelelően. A 2017. évben beadott kérelmek vonatkozóan a támogatási összeg hektáronként, az előzetes becslések alapján a következő táblázatban bemutatottak alapján alakul.

Jogcím megnevezése	2017. évi becsült támogatás, forint	2017. évi keret, millió forint
rizstermesztés támogatása	226 513	620,1
cukorrépa termesztés támogatása	143 534	2 480,4
zöldségnövény termesztés támogatása	86 288	1 567,6
ipari zöldségnövény termesztés támogatása	59 432	3 558,7
extenzív gyümölcstermesztés támogatása	73 170	3 031,2
intenzív gyümölcstermesztés támogatása	122 353	2 084,9
szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása	51 435	4 172,6
szálas fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása	23 428	4 172,6
ipari olajnövény termesztés támogatása.	73 290	438,4

Forrás: A 2017. évi Egységes Kérelemben kérelmezett adatok alapján készült modellszámítás során FM által becsült érték.

Minimumkövetelmények:

Minden gazdálkodónak, aki mezőgazdasági területtel rendelkezik, be kell tartania bizonyos környezetvédelmi előírásokat a talaj kedvező állapotának megőrzése érdekében. A mezőgazdasági tevékenységet végző gazdálkodóknak a *kölcsönös megfeleltetés követelményrendszerét* (HMKÁ és JFGK előírások) kell figyelembe vennie, míg a mezőgazdasági tevékenységet átmenetileg nem folytató gazdálkodókra az ún. minimumkövetelmények vonatkoznak a növénytermesztésre vagy legeltetésre alkalmas állapot megőrzése érdekében. Ez utóbbi, az elgyomosodás és a túllegeltetés elkerülésére vonatkozó előírásokat szintén a 10/2015. (III. 13.) FM rendelet állapítja meg.

Piacszervezés (Piaci Támogatások)

Piaci Támogatások tekintetében a Natura 2000 területek állapotának megőrzéséhez és/vagy javításához kapcsolódóan a *zöldség-gyümölcs termelői szervezetekről* szóló 50/2017. (X. 10.) FM rendelet 4. mellékletében megfogalmazott, a zöldség-gyümölcs termelői szervezetek operatív programjába beépíthető **környezetvédelmi tevékenységek** lehetnek relevánsak.

A támogatásra jogosultak a miniszter által elismert zöldség-gyümölcs szervezetek, amelyek **termelő** tagjainak termelő tevékenységéhez kötődően hajthatja végre a miniszter által elfogadott operatív programba beépített környezetvédelmi intézkedést.

A támogatás összege az adott operatív program kiadásainak mértékétől függ, ezért a támogatás kerete és összege esetenként kerül meghatározásra.

A mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létrehozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: 1308/2013/EU rendelet) 33. cikkének (5) bekezdése alapján a termelői szervezetek számára előírás, hogy

- a) az operatív programoknak tartalmazniuk kell két vagy több környezetvédelmi intézkedést; vagy
- b) az operatív programok kiadásainak legalább 10%-át környezetvédelmi intézkedésekre kell fordítani.

Amennyiben a termelői szervezet termelő tagjainak legalább 80%-a az **1305/2013/EU rendelet 28. cikkének (3) bekezdése** szerinti **agrár-környezetvédelmi-éghajlati kötelezettségvállalások** közül egyet vagy többet vállalt, e kötelezettségvállalások mindegyike az 1308/2013/EU rendelet 33. cikk (5) bekezdés első albekezdés a) pontjában említett **környezetvédelmi intézkedésnek számít**. Ebben az esetben azonban a kötelezettségvállalások teljesítése nem támogatható a működési alapból. Az agrár-környezetvédelmi-éghajlati kötelezettségvállalások leírása a **Vidékfejlesztési Program M10 - Agrár-környezetvédelmi és éghajlattal kapcsolatos intézkedések** című fejezetében, illetve az ezen fejezet alapján meghirdetett **két pályázati felhívásban** (lásd később) található. *A kettős támogatás elkerülése érdekében az operatív program környezetvédelmi intézkedéseinek a Vidékfejlesztési Program intézkedéseivel való összhangját a jogszabályok szigorúan meghatározzák.*

Az operatív programban végrehajtott környezetvédelmi intézkedéseknek

- összhangban kell lenniük a környezetvédelmi intézkedések nemzeti keretével;
- összeegyeztethetőnek és kiegészítőnek kell lenniük az operatív program keretében végrehajtott, más környezetvédelmi intézkedésekkel, adott esetben a termelői szervezet tagjai által végrehajtott és a Vidékfejlesztési Program keretében támogatott, agrár-környezetvédelmi-éghajlati kötelezettségvállalásokkal, és ki kell egészíteniük azokat.

Az operatív programba beépíthető környezetvédelmi intézkedések és az azokhoz tartozó tevékenységek nem kimerítő felsorolása az FM rendelet 4. mellékletében megtalálható. Ezek az alábbiak:

Talajvédelemmel és Tápanyag-gazdálkodással kapcsolatos környezetvédelmi intézkedések

- Komposzt használata
- Zöldtrágya használata
- Szerves- és/vagy biotrágya használata
- Erózió és defláció elleni védelem

Vízgazdálkodással kapcsolatos környezetvédelmi intézkedések

- Öntözőrendszerek fejlesztése, illetve a már létező öntözőrendszerek cseréje hatékonyabb rendszerekre (az öntözött területek korszerűsítése)
- A víz tisztítását és újrafelhasználását szolgáló beszerzés és/vagy fejlesztés
- Talajtakarás alkalmazása a vízvesztesség csökkentése érdekében

A klímaváltozás mérséklését célzó környezetvédelmi intézkedések

- Megújuló energiaforrásokat felhasználó fűtésrendszer kialakítása
- Energiatakarékosabb termelési eszközök és módszerek használata
- Kapcsolt hő- és energia-termelés a termesztés és az áruvá készítés során keletkező zöldség-gyümölcs hulladékok felhasználásával

Hulladékgazdálkodással kapcsolatos intézkedések

- A biológiailag lebomló szerves anyagok aerob lebontása és további felhasználásra alkalmassá tétele (Komposztkészítés)
- A növényi maradványok energetikai célú főlhasználásának elősegítése
- Biológiai úton lebomló kötőanyag használata a gazdaságokban
- Biológiai és oxo-biológiai úton lebomló műanyagok használata a termesztésben
- Szelektív hulladékgyűjtés

Integrált növényvédelemre irányuló intézkedések

- Tápanyag-gazdálkodási terv készítése/készíttetése és végrehajtása

- A kedvezőtlen műszaki jellemzőkkel rendelkező növényvédelmi gépek és növényvédőszer kijuttatására szolgáló berendezések helyettesítése korszerűbb gépekkel és eszközökkel
- Biológiai növényvédelmi eszközök és készítmények alkalmazása
- A kertészeti oltás alkalmazása a növényvédőszer használatának csökkentése érdekében
- Alternatív gyomirtási eljárások használata
- Rezisztens és toleráns fajták alkalmazása
- Integrált gazdálkodás
- Ökológiai gazdálkodás

A természetes élőhelyek és a biodiverzitás fenntartására irányuló intézkedések

- Méhekkal, poszméhekkal történő beporzást alkalmazó termesztéstechnológiák elterjedésének elősegítése

KAP II. pillér

A Vidékfejlesztési Program 2014-2020-ból elérhető támogatások

Mezőgazdasági támogatások

- 1) VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 2) VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- 3) VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
- 4) VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 5) VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások
- 6) VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése
- 7) VP4-13.2.1.-16 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
- 8) VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

Erdészeti támogatások

- 1) VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- 2) VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- 3) VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
- 4) VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
- 5) VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
- 6) VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése
- 7) VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése
- 8) VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
- 9) VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
- 10) VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek
- 11) VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
- 12) VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

Egyéb releváns támogatások

- 1) VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései

MEZŐGAZDASÁGI TÁMOGATÁSOK

VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2015) és VP-4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (AKG 2016)

A két felhívás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a **környezettudatos gazdálkodás** és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Fenti célokat a felhívások úgy próbálják elérni, hogy a gazdálkodók olyan **önkéntes vállalatokat** tehetnek, amelyeknek pozitív környezeti hozzáadott értékei vannak. Ezekért az önkéntes vállalatokért cserébe a gazdálkodók normatív, vissza nem térítendő, területalapú támogatásban részesülnek. A kötelezettségvállalási időszak **5 év**, amely időszak alatt a gazdálkodók éves szinten az egységes kérelemmel keresztül igényelhetik a kifizetést.

Az AKG 2015 felhívás esetében a gazdálkodók 16 különböző tematikus előíráscsoportból (TECS) választhattak a támogatási kérelmeik összeállítása során. A 16 TECS-ből 4 horizontális, 12 pedig zonális előíráscsoport volt. A különbség a két kategória között az, hogy míg a horizontális TECS-ek az adott földhasználati kategóriának megfelelően az országban **bárhol** igényelhetők, addig a zonális TECS-ek igénylései a földhasználati kategórián belül **adott területi lehatároláshoz** kötöttek (pl. MTÉ területek). Az AKG 2016 felhívás esetében két horizontális TECS: a horizontális szántó és a horizontális ültetvény került meghirdetésre.

A TECS-ken belül vannak úgynevezett alapvállalatok (*zonális TECS-ekben bővítettek ezek az alapvállalatok*), amelyeket a gazdálkodóknak kötelező betartani és mindezek mellé a támogatásban résztvevő gazdálkodók kötelesek legalább kettő választható előírást is választani. Az előírásokhoz annak függvényében, hogy mekkora a környezeti hozzáadott értékük és mekkora többletköltséget (esetleg bevételkiesést) generálnak a gazdálkodónak adott támogatási összeg van rendelve, ezek összeadásából áll össze a végső támogatási összeg, amit a gazdálkodó évente megkap. Továbbá mindkét felhívás kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, **tápanyaggazdálkodási-terv** készítése éves szinten és az 5 éves kötelezettségvállalási időszak alatt egyszeri **képzésen** való részvétel.

Az AKG 2015 felhívás esetében 2015. december 31.-én zárult le a támogatási kérelem benyújtási időszak, az AKG 2016 felhívás esetében pedig 2016. december 2.-án.

VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO)

A felhívás célja egyrészt a konvencionális területek **ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése**, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a **gazdálkodási mód fenntartása**. Az ökológiai gazdálkodási támogatás olyan **önkéntes alapon** működő kifizetési rendszer, amelyben a résztvevők az ökológiai gazdálkodási célok elérésének érdekében a gazdálkodásuk során többlet tevékenységek elvégzését vállalják.

A támogatás feltétele az ökológiai gazdálkodás minősítési előírásainak megfelelő gazdálkodás folytatása a kötelezettségvállalás **5 éves** időtartama alatt az átállás alatt levő és az átállt területeknél egyaránt. A 889/2008/EK rendelet 36. cikk (1) bekezdése értelmében az átállási időszak:

- a) szántóföldi földhasználati kategória esetében 2 egymást követő év;
- b) gyepek földhasználati kategória esetében 2 egymást követő év;
- c) ültetvény földhasználati kategória esetében 3 egymást követő év;

A 2016. január 1-én átállt ökológiai státuszban lévő kötelezettségvállalással érintett egybefüggő területek **fenntartási támogatásban** részesülnek a kötelezettségvállalás 5. évére.

Az átállási időszak kezdete Magyarországon elismert, a 834/2007/EK rendelet szerinti ökológiai tanúsító szervezet igazolása alapján kerül meghatározásra. Az átállási időszak meghosszabbítása nem lehetséges. A támogatással érintett terület ökológiai státusza (besorolása) a kötelezettségvállalás ideje alatt minden évben január 1-i állapot szerint kerül megállapításra és ez alapján kerül meghatározásra az áttérési/fenntartási támogatás összege. A gazdálkodók a kifizetést minden évben az egységes kérelemmel keresztül igényelhetik.

A felhívás további kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, **tápanyaggazdálkodási-terv** készítése éves szinten és az 5 éves kötelezettségvállalási időszak alatt egyszeri **képzésen** való részvétel.

Az ÖKO felhívás esetében a támogatási kérelem benyújtási időszak 2015. december 31.-én zárult.

VP4-12.1.1-16 Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a gazdálkodóknak, akik Natura 2000 mezőgazdasági területeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatásra való jogosultság úgy kerül meghatározásra, hogy amennyiben a támogatási kérelemben benyújtott igényelt tábla terület, illetve az igényelt tábla több mint 50%-a a Natura 2000 tematikus fedvényre esik, akkor az igényelt tábla egész terület az adott fedvényre esőnek tekintendő – ez után fogja kapni a gazdálkodó a támogatási összeget.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó elemei a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése, illetve egyszeri **képzésen** való részvétel.

VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

A felhívás célja az agrár-élőhelyek környezeti hozzáadott értékének növelése, az élőhelyek közötti mozaikosság, illetve ökológiai folyosók biztosítása különböző telepítésekkel. A gazdálkodók 4 különböző célterületi telepítés közül választhatnak:

- 1) zöldugár
- 2) gyepek
- 3) sövény
- 4) méhlegelő

Egy mezőgazdasági táblára csak egy célterület valósítható meg, kivétel a sövénytelepítés, ami a többi célterületi telepítéssel kombinálható. A felhívásra **kizárólag** támogatásra jogosult

szántó hasznosítású területtel lehet pályázni – a gyepfeltörés szigorúan tilos. Gazdálkodók a támogatás **keretében egyszeri telepítési költség kifizetésben** részesülnek, ettől függetlenül az adott célterületi telepítést a felhívásban meghatározott ideig fenn kell tartaniuk:

- 1) zöldugar – 3 év
- 2) gyep – 5 év
- 3) sövény – 5 év
- 4) méhlegelő – 3 év.

A zöldugar, gyep és méhlegelő célterület az AKG és ÖKO felhívásokkal kombinálható, az ezen felhívás keretében elvégzett telepítés azokban a támogatásokban fenntartható. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2016. július 11.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 31.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-4.4.2.2-16 Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése

A felhívás célja a területi vízvisszatartás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása. Mindemellett a felhívás hozzájárul a biodiverzitás megőrzéséhez, valamint a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosításához. Két célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése
- 2) Vizes élőhelyek kialakítása.

A célterületek rövid leírása:

Partmenti vízvédelmi pufferzóna kialakítása, fejlesztése

Gyeptelepítés időszakos vagy állandó vízfolyás, állóvíz partján lévő, a „Vízvédelmi sáv” megnevezésű MePAR fedvénnel szomszédos **szántó művelésű** területen, a fedvény szántóval határos oldalától, illetve – amennyiben a szántó a vízfolyás, állóvíz partjával határos – a vízfolyás, állóvíz partjától számított minimum 40 m szélességben, a felhívás 1. számú mellékletben meghatározott hazai pázsítfűfajokból álló gyepkeverékből.

Vizes élőhelyek kialakítása

Vizes élőhelyek kialakítása **szántó** vagy **gyep** művelésű területeken, nyílt vízfelületű vagy időszakosan jelenlévő, vizenyős, mocsaras, part menti vegetációval szegélyezetten, amely magában foglalja a parti sávot és a pufferzónát is.

A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2016. július 11.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 11.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-13.2.1.-16 Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken

A felhívás célja a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakítása, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat erősítése. A támogatásban azok a gazdálkodók vehetnek részt, akik az **1257/1999/EK tanácsi rendelet 19. cikke** alapján meghatározott területen mezőgazdasági tevékenységet folytatnak. A támogatás jövedelemkiegészítést biztosít a hátrányos természeti adottságokkal rendelkező területeken a terület igényeihez igazított mezőgazdasági tevékenységet fenntartó gazdálkodók részére.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme a **gazdálkodási napló** naprakész vezetése.

VP4-10.2.1.1.-15 A védett őshonos és veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták genetikai állományának in situ megőrzése

A felhívás célja az alacsony létszámmal rendelkező védett őshonos és a veszélyeztetett mezőgazdasági állatfajták nőivarú – baromfifélék esetén vegyes ivarú – állományának a fajták **eredeti tartási-, takarmányozási körülményekhez hasonló**, in situ feltételek közötti, tenyésztésben történő életképes populációjának fenntartása a genetikai állomány megőrzéséről és az adott állatfajták fennmaradását biztosító tenyésztési programokról szóló jogszabályok keretein belül. A felhívás közvetetten kapcsolódik a Natura 2000 területek megőrzéséhez azáltal, hogy a védett őshonos állatfajtákat az eredeti tartási körülményeiknek megfelelően szükséges a támogatás keretében is tartani – így a támogatásban résztvevő állatok legeltetési területkezelésre is alkalmazhatók.

Támogatási kérelmeket két alkalommal: 2016. február 1. és 2016. február 28. között, valamint 2017. február 1. és 2017. február 28. között lehetett benyújtani.

ERDÉSZETI TÁMOGATÁSOK

VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések

A felhívás célja kompenzációs támogatás nyújtása azoknak a magán erdőgazdálkodóknak, akik Natura 2000 erdőterületeken folytatnak gazdálkodást. Ezzel a támogatással biztosítható a jogszabályi előírásoknak megfelelő gazdálkodás által generált esetleges bevételkiesés vagy többletköltség ellentételezése. A támogatásra való jogosultság a 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet szerinti MePAR és az Országos Erdőállomány Adattárban szereplő lehatárolásokat figyelembe véve kerül meghatározásra. A támogatási összegek mértéke függ az igényelt faállomány-típustól és korcsoporttól.

A támogatás kötelezettségvállalási időszaka **1 év**, ami minden évben január 1.-től december 31.-ig tart. A gazdálkodók a támogatási kérelmet – ami egyben kifizetési igénylésnek is minősül – minden évben az adott évi egységes kérelemben nyújthatják be. A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszerű **képzésen** való részvétel.

VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A felhívás célja szántóföldi kultúrával kombinált agrár-erdészeti rendszerek létrehozása, amelyek jelentős szerepet töltenek be a mikroklíma megőrzésében, a deflációs hatások csökkentésében, ezáltal a talajvédelemben. Mindezek mellett fontos élőhelyek, amelyek hozzájárulnak a biológiai növényvédelemhez. A mezővédő fásítások pedig ökológiai folyosóként a felaprózódott élőhelyek összeköttetéseit biztosítják. A felhívásnak 3 célterülete van:

- 1) Szántóföldi kultúrával kombinált agrár-erdészeti rendszer újonnan történő létrehozása
- 2) Gyepgazdálkodással kombinált fás legelő vagy fás kaszáló újonnan történő létrehozása
- 3) Mezővédő fásítás létrehozása.

A felhívásra a támogatási kérelmeket 2017. január 16.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. január 16.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása

A felhívás célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása. A felhívásnak két célterülete van:

- 1) Erdőtelepítés első kivitele
- 2) Ipari faültetvény létesítése.

A támogatási kérelmeket 2016. július 20.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. június 30.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések

A felhívás célja, hogy támogatást nyújtson azon erdőgazdálkodóknak, akik **önkéntes alapon**, a vonatkozó jogszabályi előírásokban és az erdőtervben foglalt jogosultságaikat kihasználva, a kötelezettségeken túlmutató erdő-környezetvédelmi vállalkozásokat tesznek. Mindezzel a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztését, a fafajok adaptációs képességének növelését, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatását kívánjuk előmozdítani. A felhívás keretében 3 különböző célterületre igényelhető támogatás:

- 1) Szálas erdőgazdálkodás
- 2) Erdőállományok kézimunka igényes ápolása
- 3) Természetkímélő anyagmozgatás

A **Szálas erdőgazdálkodás** célterülethez az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységekre igényelhető még további támogatás:

- a.) kerítés építése
- b.) villamos karám (villanypásztor) létesítése
- c.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése
- d.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen magfogó rőzsefonat készítése
- e.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen fatörzs elhelyezése

A felhívás további kötelezően megvalósítandó eleme az egyszeri **képzésen** való részvétel.

A támogatási kérelmeket 2017. február 16.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. február 15.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások

A felhívás a teljes erdőszerkezet átalakítás támogatásával elsősorban a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani. Az erdő egyes szerkezeti elemeinek átalakítása, több szintes állományszerkezet kialakítása, valamint az adott termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulásokká történő átalakítás az alátelítéssel történő erdőszerkezet átalakítás segítségével valósítható meg. A felhívás keretében az intenzíven

terjedő idegenhonos fa- és cserjefajok eltávolítása is támogatott. Az erdei élőhelyek változatosságának növelése szempontjából további fontos élőhelyfejlesztési lehetőség az erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása.

A felhívás keretében az alábbi célterületek támogathatók:

1) A szerkezetátalakítási célok megvalósítása érdekében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- A.) Tarvágást követő teljes erdőszerkezet átalakítás
- B.) Erdőállomány alatti erdősítéssel történő teljes erdőszerkezet átalakítás
- C.) Alátelepítés során állománykiegészítéssel történő erdőszerkezet átalakítás

2) Klímarezisztens szaporítóanyaggal történő erdőfelújítás

3) Egyéb, az erdei ökoszisztémák ellenálló-képességének és környezeti értékének növelése érdekében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- A.) Intenzíven terjedő, idegenhonos fa- és cserjefajok visszaszorítása
- B.) Erdei tisztások kialakítása vagy helyreállítása

Az 1.) és 2.) ponthoz kapcsolódóan az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységekre lehet még plusz támogatást igényelni:

- a.) kerítés létesítése
- b.) villamos karám (villanypásztor) létesítése
- c.) 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése
- d.) erdőszegély kialakítása

A 3.) ponthoz kapcsolódóan az alábbi önállóan nem támogatható, kiegészítő tevékenységre lehet még plusz támogatást igényelni:

- a.) tuskókenés

A támogatási kérelmeket 2017. február 28.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. február 28.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A felhívás célja, hogy a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fafajaink evolúciós potenciálját hosszú távon megvédje és fenntartsa. Ezért szükséges a már meglévő genetikai megőrzésre szolgáló területek fejlesztése, illetve újabbak létrehozása. A pályázat keretében az alábbi tevékenységekre lehet vissza nem térítendő támogatást igényelni:

1.) In situ génmegőrzési módok esetében:

- a) erdészeti génrezervátumok fenntartása,
- b) magtermesztésre kijelölt törzsállományok fenntartása

2.) Ex situ génmegőrzési módok esetén:

- a) juvenilis formában, genotípus gyűjtemény fenntartása
- b) oltvány formában, genotípus gyűjtemény fenntartása
- c) faalakú formában utódnemzedék, származás, család gyűjtemény fenntartása
- d) faalakú formában genotípus gyűjtemény fenntartása

3.) Erdészeti faanyagtermelő növények törzsültetvényei:

- a) vegetatív szaporítású fajok, fajták, szuperelit és elit fokozatú anyatelepeinek fenntartása
- b) generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek fenntartása

Támogatási kérelmet az alábbi időszakokban lehet(ett) benyújtani:

- 2016. december 8. - 2016. december 19.

- 2017. március 1. – 2017. március 31.
- **2018. március 1. – 2018. március 30.**

VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése

Akárcsak az előző felhívásnál a cél itt is a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosság fenntartása. Jelen felhívás is támogatja a már meglévő genetikai megőrzésre szolgáló területek fejlesztését, illetve újabbak létrehozását. A pályázat keretében az alábbi tevékenységekre lehet vissza nem térítendő támogatást igényelni:

1.) In situ génmegőrzési módok esetében:

- a) erdészeti génrezervátumok létesítése
- b) magtermesztésre kijelölt törzsállományok létesítése

2.) Ex situ génmegőrzési módok esetén:

- a) juvenilis formában, genotípus gyűjtemény létesítése
- b) oltvány formában, genotípus gyűjtemény létesítése
- c) faalakú formában utódnemzedék, származás, család gyűjtemény létesítése
- d) faalakú formában genotípus gyűjtemény létesítése

3.) Erdészeti faanyagtermelő növények törzsültetvényei:

- a) vegetatív szaporítású fajok, fajták, szuperelit fokozatú anyatelepeinek létesítése
- b) vegetatív szaporítású fajok, fajták elit fokozatú anyatelepeinek létesítése
- c) generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek létesítése

4.) Megőrzésre érdemes genetikai erőforrások felmérése, dokumentálása, nemzeti nyilvántartásba vétele

Fenti tevékenységekhez az alábbi kiegészítő tevékenységek társíthatók és jogosultak még támogatásra.

Kötelezően megvalósítandó, önállóan nem támogatható tevékenységek

- Molekuláris genetikai vizsgálatok fekete nyár (*Populus nigra*) faj esetében.
- Szokásostól eltérő talaj előkészítés a *generatív szaporítású fajok, fajták magtermesztő ültetvényeinek létesítése* esetén.

Választható, önállóan nem támogatható tevékenységek

- Szokásostól eltérő **talaj előkészítés** a felhívás 3.1.1.2 fejezet 2. b), c), d), pontjai esetében amennyiben a tevékenység az Országos Erdőállomány Adattárban az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 16. § (6) bekezdése alapján nyilvántartott erdőrészlet területén valósul meg
- **Kerítés létesítése** a felhívás 3.1.1.2. fejezet 1.a), b), 2. b), c), d), 3 b), pontjai esetében.

A támogatási kérelmeket 2017. április 28.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. március 29.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

Mivel a klímaváltozás jelentős és egyre fokozódó abiotikus kockázatokat jelent, Magyarországon is egyre gyakoribbá váltak a száraz, aszályos évek – ezáltal a tűzveszély is jelentősen növekedett. Az erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

1.) Tűzpázták esetén:

- a) „A” típusú keskeny tűzpászta kialakítása vagy fenntartása;
- b) „B” típusú járható tűzpászta kialakítása vagy fenntartása;
- c) „C” típusú széles tűzpászta kialakítása vagy fenntartása.

2.) Víznyerőhely esetén:

- a) „A” típusú víznyerőhely kialakítása:
  - aa) vízzáró talaj alkalmazása;
  - ab) egyéb szigetelés alkalmazása.
- b) „B” típusú víznyerőhely kialakítása:
  - ba) vízzáró talaj alkalmazása;
  - bb) egyéb szigetelés alkalmazása.
- c) „C” típusú víznyerőhely kialakítására:
  - ca) vízzáró talaj alkalmazása;
  - cb) egyéb szigetelés alkalmazása.

3.) Fenyő fő-fafajú állományok tisztításából származó fenyő tisztítási anyag eltávolítása.

4.) Tuskósortok lehordásának támogatása.

A támogatási kérelmeket 2017. április 3.-tól folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. április 3.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve – és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása. Csak olyan káresemények esetén igényelhető a támogatás, ahol korábban a gazdálkodó vagy a szakszemélyzet eleget tett a 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet (a továbbiakban: Vhr.) 37. § szerint előírt bejelentési kötelezettségének, és a károsodás mértéke az illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal Földművelésügyi és Erdőgazdálkodási Főosztálya (az erdészeti hatóság) által igazoltan eléri a meghatározott mértéket.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A támogatás az Evt. hatálya alá tartozó a 16. § (6) bekezdésében meghatározott területeken vehető igénybe a felhívásban meghatározott részletes szakmai feltételek szerint.

A támogatás az erdőgazdálkodási potenciál esetében az alábbiak szerint épül fel:

- a. helyreállítási alaptámogatás,
- b. kiegészítő támogatás.

Az Országos Erdőállomány Adattár adatai alapján kiegészítő támogatás adható a következő tevékenységek elvégzésére:

- 10 fokot meghaladó lejtésű területen padka létesítése; vagy
- 15 fokot meghaladó lejtésű területen rőzsefonat vagy talajfogó gát létesítése.

A kiegészítő támogatás önállóan nem, csak az alaptámogatással együtt vehető igénybe.

Nem igényelhető támogatás:

- törevágással, sarjztatással történő erdő-helyreállításra,
- karácsonyfatelepre, díszítőgallytelepre;
- fás szárú energetikai célú ültetvényre;
- 15 évnél rövidebb vágáskorú faállományra;
- az árvíz által az Erdőrendezési Szabályzatról szóló 88/2000. (XI. 10.) FVM rendelet alapján készült Erdőrendezési útmutató szerinti, „nagyon mély és mély fekvési besorolású ártéren” keletkezett kár után
- Magyar Állam tulajdonában és a Honvédelmi Minisztérium kezelésében lévő lő-, és gyakorlótér területére.

A támogatási kérelmeket – amelyek egyben kifizetési igénylésnek is minősülnek – minden évben az **egységes kérelem** keretében lehet benyújtani. Támogatást igénylő a felhívásban meghatározott feltételek alapján a káresemény bekövetkeztét követő **két naptári éven belül**, a tevékenység erdőrészletenkénti maradéktalan megvalósítását követően jogosult a támogatási kérelem benyújtására. Ettől a határidőtől abban az esetben lehet eltérni, ha az erdészeti hatóság a Vhr. 29. § (5) bekezdésére való hivatkozással – **kizárólag jelentős mértékű abiotikus károsítás bekövetkezése miatt** – határozatban rögzíti, hogy a Vhr. 28. § (1) bekezdésben meghatározott határidőn belül, az erdőgazdálkodónak nem felróható okból **a felújítási kötelezettségének nem tudott eleget tenni** és egyúttal számára engedélyezte a felújítás megkezdésére vonatkozó határidő kitolását.

VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

A felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat. Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során tapasztalhatók.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

- a) kézi befejezett ápolás, gépi befejezett ápolás;
- b) tisztítás fahasználat;
- c) magas törzsnyesés (5m), kihordás, sorba rendezés, vagy aprítás.

Támogatási kérelmet az alábbi időszakokban lehet(ett) benyújtani:

- 2016. április 15-től – május 16-ig
- 2017. március 1-től – március 31-ig
- **2018. február 1-től – február 28-ig.**

VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön. A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak:

A) **erdei pihenőhely kialakítása vagy továbbfejlesztése:** jellemzően gyalogos kirándulás vagy gyalogtúra során rövid pihenésre szolgáló, közúton jellemzően nem megközelíthető, kisebb közjóléti berendezés-együttes,

B) **erdei kirándulókörnyék és településkörnyéki kirándulókörnyék kialakítása vagy továbbfejlesztése:** intenzíven látogatott, huzamosabb ott tartózkodást biztosító vagy kirándulási célt szolgáló, többfunkciós közjóléti berendezés-együttes, amely a kirándulók számára pihenési, rekreációs lehetőséget is biztosít.

Mindkét célterületen **kizárólag korlátozásmentesen és ingyenesen** igénybe vehető eszközök és létesítmények támogathatók, amelyeket a kedvezményezettek kötelesek **5 éven keresztül** úgy **fenntartani**, hogy **térítésmentesen** igénybe vehetők legyenek. Egy támogatási kérelmet egy vagy akár mindkét célterületre is be lehet nyújtani.

A támogatási kérelmeket 2017. május 31.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2019. március 29.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli gazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges **elsődleges feldolgozást** szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a **lokális megújuló energia rendszer kiszolgálását**, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

A felhívás keretében az alábbi tevékenységek támogathatóak **önállóan**:

Az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához szükséges, a felhívás 4. számú mellékletében felsorolt gépek, eszközök beszerzése:

- I. Erdőgazdálkodásban használt gépek, eszközök beszerzése
- II. Fatermékek felkészítését szolgáló gépek beszerzése
- III. Erdei gomba, gyógynövény és vadgyümölcs feldolgozását vagy tárolását szolgáló fejlesztés.

Fenti tevékenységekhez kapcsolódóan az alábbi tevékenységek támogathatók még, **nem önállóan**:

- Tájékoztatással, nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítése. **(kötelező)**
- Projekt-előkészítés, projekt-menedzsment. **(választható)**

A támogatási kérelmeket 2017. június 1.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2017. december 4.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik. **A felhívás 2017. augusztus 28.-án a kötelezettségvállalási keret kimerülése miatt felfüggesztésre került.**

ERDÉSZETI TÁMOGATÁSRA JOGOSULTAK MÁTRIXA

A táblázatban X-szel jelöltük azokat, akik az adott felhívás esetében **jogosultak** a támogatást igénybe venni.

	50% vagy afölötti <u>állami</u> tulajdonú erdőgazdálkodó, központi költségvetési szerv	Magánjogi erdőgazdálkodó	Jogszerű földhasználó	Megjegyzés
VP4-12.2.1-16 Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések		X		
VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása			X	Magánjogi földhasználók, települési önkormányzatok és társulásaik vehetik igénybe.
VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása			X	Jogosultsági feltételeknek meg kell felelni.
VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések		X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> települési önkormányzatok, amennyiben állami tulajdonban lévő erdő erdőgazdálkodója.
VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások	X	X		Jogosultsági feltételeknek meg kell felelni. Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-15.2.1.1-16 Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése	X	X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X.21.) FVM rendelet 1.§ (3) bekezdés c) pontja alapján nyilvántartásba vett erdészeti szaporítóanyag termelők , és a közjogi szervezetek . Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.
VP4-15.2.1.2-17 Erdészeti genetikai erőforrások fejlesztése	X	X		<u>Támogatásra jogosult még:</u> az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X.21.) FVM rendelet 1.§ (3) bekezdés c) pontja alapján nyilvántartásba vett erdészeti szaporítóanyag termelők , és a közjogi szervezetek . Többségi állami tulajdon esetén a kormány előzetes hozzájárulása kell.

VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése	X	X		
VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása	X	X		
VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek		X		Támogatásra jogosult még: önkormányzati erdőgazdálkodók.
VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése	X	X		
VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások	X	X		Támogatásra jogosult még: önkormányzati erdőgazdálkodók, mikrovállalkozások, erdészeti szolgáltató vállalkozások. A támogatást igénylők körére vonatkozó részletes feltételeket a pályázati felhívás 4.1. fejezete tartalmazza.

EGYÉB RELEVÁNS TÁMOGATÁSOK

VP4-16.5.1-17 A fenntarthatóságot célzó tájgazdálkodás, terület- és tájhasználat váltás együttműködései

A felhívás célja egy vízvi sszatartáson alapuló tájgazdálkodás kialakításának támogatása. A vízvi sszatartáson alapuló tájgazdálkodás lényege, hogy a vízbő időszakok vízfeleslegét a területen térben máshol vagy időben később hasznosítható vízkészletekké alakítsa át. A gazdaság, a lakosság, az ökológiai rendszer fenntartása szempontjából egyaránt fontos a vízjárás szélsőségeinek enyhítése és a vízháztartás kiegyenlítése. A felhívásra erdőgazdálkodók és/vagy mezőgazdasági termelők által alkotott, **legalább 5 tagú konzorciumok** pályázhatnak. A konzorciumi tagok nem minősülhetnek kapcsolt vállalkozásnak.

A felhívás keretében a kötelezően megvalósítandó tevékenységek a **vízvi sszatartás** és a **vízvi sszatartás utáni területhasznosítás**, melyekhez a felhívásban további kötelezően, illetve választhatóan megvalósítandó önállóan nem támogatható tevékenységek kapcsolódnak (például: zöld pont rendszer).

A támogatási kérelmeket 2017. június 1.-től folyamatosan lehet benyújtani egészen **2018. július 2.-ig**. A kérelmek elbírálása szakaszosan történik.

ÚMVP jogcímrendeletek VP felhívásoknak való megfeleltetése

ÚMVP-s jogcímrendelet	VP felhívás
61/2009. (V. 14.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről	VP-4-10.1.1-15 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
	VP4-10.1.1-16 Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
	VP-4-11.1.-11.2.-15. Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása
128/2007. (X. 31.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól	VP4-12.1.1-16 - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól	VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
33/2008. (III. 27.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-4.4.1-16 Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások

25/2007. (IV. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a kedvezőtlen adottságú területeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatások részletes szabályairól	VP4-13.2.1.-16 - Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
124/2009. (IX. 24.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-15.1.1-17 Erdő-környezetvédelmi kifizetések
139/2009. (X. 22.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP5- 8.5.1.-16 Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
88/2007. (VIII. 17.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a mezőgazdasági területek erdősítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól	VP5- 8.1.1-16 Erdősítés támogatása
46/2009. (IV. 16.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az agrár-erdészeti rendszerek mezőgazdasági földterületeken történő első létrehozásához nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól (NINCS MÁR HATÁLYBAN!)	VP5-8.2.1-16 Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
41/2014. (IV. 8.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdőterületeket érintő tűzkárok megelőzéséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről (NINCS MÁR HATÁLYBAN!)	VP5-8.3.1-17 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése
32/2008. (III. 27.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti potenciál helyreállítására nyújtandó támogatások igénybevételének részletes szabályairól	VP5-8.4.1.-16 Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása
66/2013. (VII. 29.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdei közjóléti létesítmények megvalósításához nyújtandó támogatások részletes feltételeiről	VP4-8.5.2.-17 Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése
144/2008. (XI. 7.) FVM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból az erdészeti célra használt géppark fejlesztéséhez és korszerűsítéséhez	VP5-8.6.1-17 Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

nyújtandó feltételeiről	támogatások	részletes	
25/2012. (III. 20.) VM rendelet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a fiatal erdők állományneveléséhez nyújtandó támogatások részletes feltételeiről HATÁLYBAN!	(NINCS	MÁR	VP-5-8.6.2-16 Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

KÖLCSONÖS MEGFELELTETÉS

Az Európai Unió 2007-es Közös Agrárpolitikájának reformja keretében került átalakításra az agrár- és vidékfejlesztési támogatások rendszere. A legfontosabb célkitűzés, amit a folyamatos változással el akarnak érni, hogy a mezőgazdasági termelők minél gyorsabban tudjanak alkalmazkodni a változó piaci körülményekhez, a lakosság egészséges környezetben éljen, a fogyasztók pedig megfelelő, sőt magas minőségű élelmiszerhez jussanak.

A **Kölcsönös Megfeleltetés (KM)** rendszer alapvető előírásokat foglal magába a KAP-ban a környezetre, az éghajlatváltozásra, a földterület jó mezőgazdasági és környezeti állapotára, a közegészségügyre, az állat- és növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozóan. A KM a fenntartható mezőgazdaság megteremtéséhez kíván hozzájárulni annak elérése révén, hogy a **gazdálkodók tudatában legyenek annak, hogy az említett alapvető előírásokat be kell tartani.** Mindezek mellett ahhoz is hozzá kíván járulni, hogy a környezetre, a közegészségügyre, az állat- és növényegészségügyre és az állatjólétre vonatkozó szakpolitikákkal való nagyobb fokú összhang kialakítása révén a KAP jobban megfeleljen a társadalmi elvárásoknak.

Aki földet művel, állatot tart, illetve a földműveléssel, állattartással összefüggő tevékenységet folytat, azok számára általános kötelezettség a különböző **szakhatósági előírások betartása, függetlenül attól, hogy támogatást vesznek-e igénybe.** Példaként megemlítve: ha valaki földtulajdonnal rendelkezik, akkor is védekeznie kell a parlagfű ellen, ha egyébként nem részesül semmilyen támogatásban.

Amennyiben a földművelők, állattartók **közösségi forrásokból tevékenységükhöz támogatást vesznek igénybe** számukra szintén kötelező az úgynevezett szakhatósági előírások betartása. A különbség csak az, hogy az utóbbi esetben a Magyar Államkincstár az érintettnél **üzemi szinten vizsgálja** a rendelkezések betartását és a jogkövetkezményeket is üzemi szinten állapítják meg. Pontosan emiatt a kölcsönös megfeleltetés hatálya alá tartozó ellenőrzések jelentős részét is **ugyanaz a hatóság végzi**, amely egyébként az adott szakterületen eljár.

2015-től több szempontból egyszerűsödött a KM rendszere. A korábbi **helyes mezőgazdasági és környezeti állapotra (HMKÁ)** vonatkozó előírások és a **jogszabályba foglalt gazdálkodási követelmények (JFGK)** egy struktúrába kerültek témacsoportonként felosztva a könnyebb átláthatóság miatt.

Mely támogatásokat érinti a Kölcsönös Megfeleltetés rendszere

1305/2013/EU rendelet 17. cikk (1) bekezdés d) pontja, 21. cikke (1) bekezdésének a) és b) pontja, 28–31. cikke, 33. és 34. cikke szerint

- Erdősítés támogatása
- Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása
- Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés
- Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, Ökológiai gazdálkodás fenntartása

- Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések
- Kompenzációs kifizetések természeti hátránnyal érintett területeken
- A tejágazat szerkezetátalakítását kísérő állatjóléti támogatás
- Erdő-környezetvédelmi kifizetések

1307/2013/EU rendelet I. melléklete szerint

- Egységes területalapú támogatás
- Az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatra vonatkozóan nyújtott támogatás (**Zöldítés**)
- A fiatal mezőgazdasági termelők részére nyújtott támogatás

Termeléshez kötött támogatások

- anyajuh tartás támogatása
- anyatehén tartás támogatása
- hízottbika-tartás támogatása
- tejhasznú tehéntartás támogatása
- rizstermesztés támogatása
- cukorrépa termesztés támogatása
- zöldségnövény termesztés támogatása
- ipari zöldségnövény termesztés támogatása
- intenzív és extenzív gyümölcstermesztés támogatása
- szemes fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása
- szálas fehérjetakarmány-növény termesztés támogatása
- ipari olajnövény termesztés támogatása

1308/2013/EU rendelet 46. cikke szerinti

- Szőlőültetvények szerkezet-átalakítása és átállítása

A Kölcsönös Megfeleltetés követelményei

Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ)

A HMKÁ előírásai a következő gazdálkodási területekre terjednek ki:

- Vízvédelmi sávokra vonatkozó előírások
- Öntözési célú vízhasználat csak érvényes vízjogi üzemeltetési engedély alapján végezhető
- Felszín alatti vizek szennyezésére vonatkozó előírások
- Minimális talajborítottságra vonatkozó előírások
- Erózió korlátozására vonatkozó termőhely-specifikus minimális földgazdálkodással kapcsolatos előírások *(szőlőültetvények esetében teraszok megőrzése, 12%-osnál nagyobb lejtésű területeken bizonyos növénykultúrák termesztésének korlátozása)*
- A talaj szervesanyag-tartalmának fenntartására vonatkozó előírások *(vetésváltás követelményei, égetési tilalom)*
- A védett tájképi elemek *(gémeskutak, kunhalmok, fa- és bokorcsoportok, magányos fák, kis kiterjedésű tavak)* megőrzése.

A gyakorlatban fontos felhívni a figyelmet arra, hogy azokon a – **támogatható területen lévő** – parcellákon is be kell tartani a kölcsönös megfeleltetésre vonatkozó követelményeket, így a HMKÁ előírásokat is, **amelyekre a kérelmező nem kért támogatást**. Az előírások a gazdaság teljes területére vonatkoznak.

A vetésváltásra vonatkozó előírásokat akkor is be kell tartani, ha **változik a terület földhasználója**, kedvezményezettje.

Az alábbiakban felsorolás szintjén megemlítjük a **jogszabályba foglalt gazdálkodási követelményeket**. Azokban az esetekben, ahol a JFGK-k kifejezetten relevánsak a Natura 2000 területek megőrzése szempontjából, részletesen ismertetjük a kritériumrendszert.

JFGK 1 – A vizek mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezés elleni védelme

A szabályozás célja a nitrátérzékeny területeken a mezőgazdasági forrásokból származó nitrátok által okozott vagy indukált vízszennyezés csökkentése. **A követelmények minden esetben a nitrátérzékeny területekre vonatkoznak.** A JFGK 1 előírásai a következő témakörökhöz kapcsolódnak:

- Nyilvántartás-vezetés
- A szerves trágya-kijuttatás mennyiségi korlátozása
- Lejtős területen történő trágyázás feltételei
- Hígtrágya kijuttatás feltételei
- Műtrágyázás
- Szerves trágya termőföldön történő tárolása
- Trágyatárolóra vonatkozó előírások
- Silótároló

Legeltetési állattartás esetén a trágyatároló kapacitását **csak az istállózott időszak hossza alapján kell megállapítani.**

JFGK 2,3 – A vadon élő madarak védelme (JFGK 2), a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelme (JFGK 3)

A védett állatfajok egyedének zavarására, károsítására, elpusztítására, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetésére vonatkozó tilalom, valamint a védett állatfajok lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyének lerombolására, károsítására vonatkozó tilalom a **gazdaság teljes területén vizsgálandók**. Ezek kapcsán a hatóság azt vizsgálja, hogy a helyszíni ellenőrzés időpontjában van-e egyértelmű jele annak, hogy a gazdálkodó megszegte a számára előírt követelményt.

A Natura 2000 területeken – a vonatkozó jogszabályi háttér alapján – az előírásokat akkor is meg kell tartani, ha az ügyfél nem igényel Natura 2000 területre nyújtandó kompenzációs támogatást.

Gyepterületek felülvetése esetén olyan gyepalkotó fajokat kell vetni, ami a területre jellemző gyepársulás alkotó faja, ezáltal a fűhozam növelésével egy időben a gyep természeti értéke is javul.

Ehhez a ponthoz sorolandó az inváziós növényfajok irtása, a gazdaság területének özönnövény mentesen tartása is.

JFGK 4 – Élelmiszer-biztonságra vonatkozó eljárások

JFGK 5 – Egyes hormon- vagy tireosztatikus hatású anyagokra és β -agonistákra vonatkozó felhasználási tilalom az állattenyésztésben

JFGK 6 – A sertések azonosítása és nyilvántartása

JFGK 7 – A szarvasmarhák azonosítása és nyilvántartása

JFGK 8 – A juh- és kecskefélék azonosítása és nyilvántartása

JFGK 9 – Szivacsos agyvelőbántalmak (TSE) elleni védekezés

JFGK 10 – Növényvédő szerek kezelése

A követelmények célja a növényvédelemmel kapcsolatos veszélyek megelőzése, az ember és az állat egészségét, a környezet és a természetvédelmét szolgáló intézkedések biztosításával, illetve a növényvédelemmel összefüggő kémiai biztonságra vonatkozó általános szabályok betartásával (növényvédő szerek).

Előírt követelmények a következő témakörökhöz kapcsolódnak:

- Engedélyezett növényvédő szer felhasználása
- Növényvédő szer felhasználására vonatkozó előírások
- Növényvédő szer felhasználásához szükséges végzettség
- Permetezési napló vezetése
- Nyilvántartás a növényvédő szerekről
- Növényvédő szerek tárolása
- Növényvédő szerek átcsomagolása
- A növényvédő szer kijuttatásra alkalmazott gépek műszaki állapotára vonatkozó előírások.

JFGK 11 – Borjak védelmére vonatkozó minimum követelmények

JFGK 12 – Sertések védelmére vonatkozó minimum követelmények

JFGK 13 – Mezőgazdasági haszonállatok védelmére vonatkozó minimum követelmények

Jogszabályi hivatkozások

Hazai jogszabály

A kölcsönös megfeleltetés körébe tartozó ellenőrzések lefolytatásával, valamint a jogkövetkezmények alkalmazásával kapcsolatos szabályokról szóló 81/2009. (VII. 10.) FVM rendelet

Az egységes területalapú támogatások és egyes vidékfejlesztési támogatások igényléséhez teljesítendő „Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot” fenntartásához szükséges feltételrendszer, valamint az állatok állategységre való átváltási arányának meghatározásáról szóló 50/2008. (IV. 24.) FVM rendelet

EU jogszabály

A Bizottság 809/2014/EU, valamint 640/2014/EU rendelete a 1306/2013/EU rendeletnek a kölcsönös megfeleltetéssel összefüggő kontrollrendszerek és igazgatási szankciók megállapításáról.

FÖLDMŰVELÉSÜGYI
MINISZTERIUM

Nyilatkozat

A HUBN20012 Egerbakta - Bátor környéki erdők kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUBN20012 Egerbakta - Bátor környéki erdők Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, a földművelésügyi miniszter megbízásából, jóváhagyta:

Dr. Rácz András

környezetügyért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2018. április „6.”